

adviseurs in
ruimtelijke
ontwikkeling

Quick scan natuur

Heeten, Veldegge 2^e fase

Gemeente Raalte

Datum: 18 januari 2023

Projectnummer: 220357.01

INHOUD

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Plangebied	3
2	Wettelijk kader	9
2.1	Gebiedsbescherming	9
2.2	Soortenbescherming	10
2.3	Bescherming houtopstanden	10
3	Onderzoeksmethode	11
3.1	Deskundigheid	11
3.2	Definitie product	11
3.3	Werkwijze	11
4	Aanwezigheid beschermde gebieden en soorten	13
4.1	Ligging beschermde gebieden	13
4.2	Aanwezigheid beschermde soorten	14
4.3	Aanwezigheid houtopstanden	29
5	Effectbeoordeling en advies vervolgtraject	30
5.1	Mogelijke effecten op beschermde gebieden	30
5.2	Mogelijke effecten op beschermde soorten	30
5.3	Mogelijke effecten op beschermde houtopstanden	36
5.4	Potentiële natuurversterking	37
6	Conclusie	39
6.1	Gebiedsbescherming	39
6.2	Soortenbescherming	39
6.3	Bescherming houtopstanden	41
6.4	Vervolgstappen	41

Geraadpleegde bronnen

Bijlage 1. Wettelijk kader

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

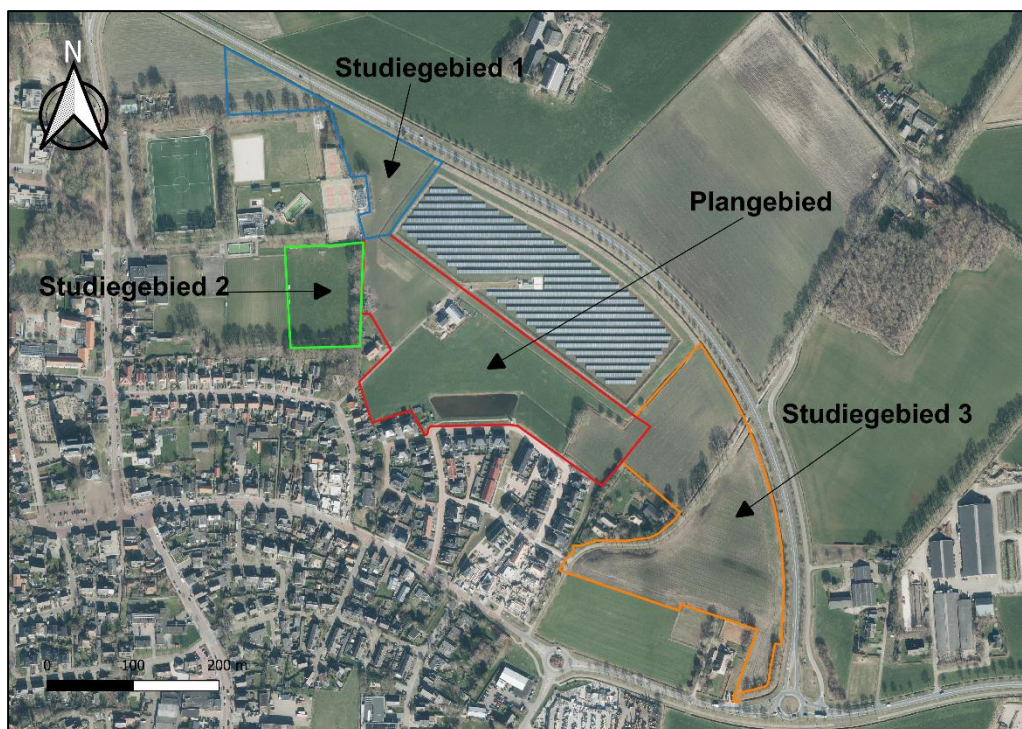
De gemeente Raalte is voornemens om de woningbouwlocatie 'de Veldegge' in Heeten aan de noordzijde, op een gebied van ca. 3,5 hectare, uit te breiden. De Veldegge Noord wordt gezien als de 2e fase van de Veldegge. Daarbij onderzoekt de gemeente ook de kansen en mogelijkheden voor bijvoorbeeld waterberging of woningbouw in aangrenzende studiegebieden.

Voor de vaststelling van een nieuw bestemmingsplan is het noodzakelijk dat de haalbaarheid ervan wordt aangetoond. Er dient daarom vanuit de ecologie onderzocht te worden of met de ruimtelijke ontwikkelingen die het plan toestaat sprake is van overtreding van de geldende natuurwet- en regelgeving. Voorliggende rapportage zet door middel van een quick scan natuur uiteen of met de ruimtelijke ontwikkeling mogelijk sprake kan zijn van het verstoren van beschermde natuurgebieden en beschermde soorten en of nader onderzoek hiernaar noodzakelijk is.

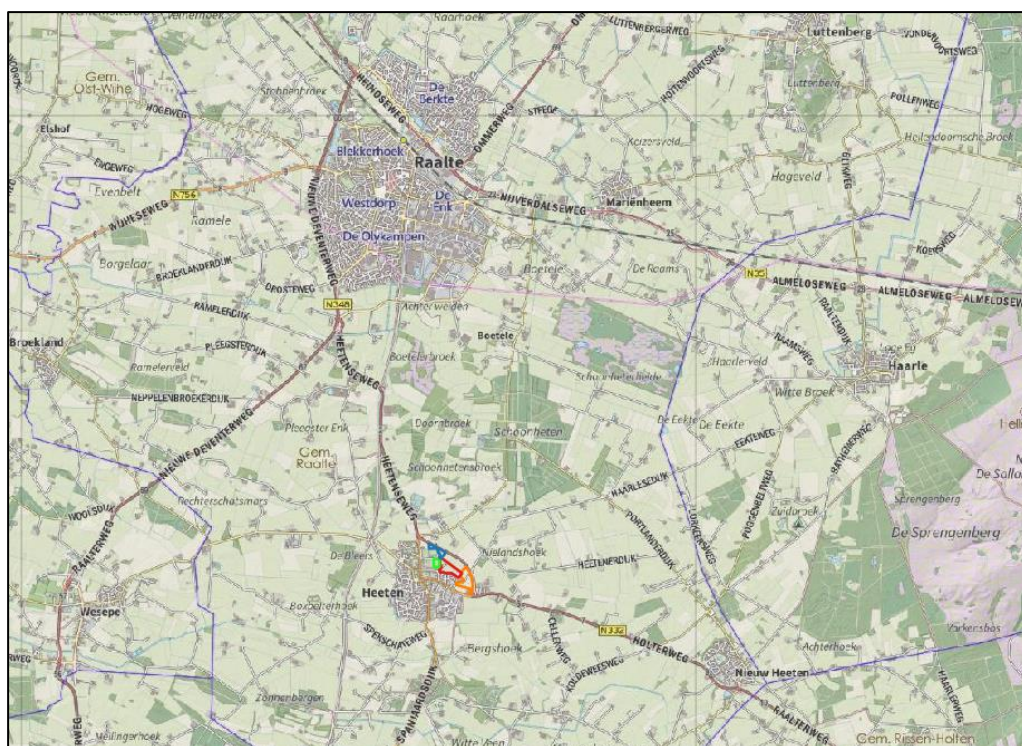
1.2 Plangebied

1.2.1 *Huidige situatie*

Momenteel bestaat het onderzoeksgebied uit één plangebied met daaromheen drie studiegebieden. Deze verdeling is gemaakt omdat het, anders dan voor het plangebied, voor de studiegebieden nog onbekend is of deze ontwikkeld worden. Deze vier gebieden (gezamenlijk het onderzoeksgebied genoemd) bevinden zich aan de noordrand van Heeten (gemeente Raalte, provincie Overijssel). In de omgeving liggen woonwijken, sportvelden en agrarische gronden. In de nabijheid liggen natuurgebieden Boetelerveld en Sallandse Heuvelrug. Om het overzicht te behouden in deze quickscan zal het totale onderzoeksgebied worden opgedeeld in het plangebied en studiegebied 1, 2 en 3. Deze vier gebieden zullen in deze quick scan dan ook apart beschreven worden. Navolgende afbeelding geeft een visuele weergave van het onderzoeksgebied.

Overzicht van het onderzoeksgebied, onderverdeeld in een plangebied en drie studiegebieden.

Topografische kaart met de globale ligging van het onderzoeksgebied (omkaderd). Bron: PDOK.

1.2.1.1 Plangebied

Het plangebied bestaat uit open grasland, weide, een wadi, een houtwal, agrarisch perceel met radijs en enkele bomen. In het plangebied is ook een boerderij met een toegangsweg aanwezig. Deze blijft behouden. Het plangebied grenst in het zuiden aan een woonwijk. In het noorden grenst het aan een zonneweide en in het oosten

aan studiegebied 3. In het westen grenst het plangebied aan de bosschage van studiegebied 2. Navolgende afbeeldingen geven een impressie van het plangebied ten tijde van het veldbezoek.

Aanzicht zuidwestelijke hoek van het plangebied;

Aanzicht westelijke zijde van het plangebied;

Aanzicht aanwezige weide in het noordwesten van het plangebied;

Aanzicht aanwezige greppel in het westen van het plangebied;

Aanzicht boerderij;

Aanzicht wadi;

Aanzicht oostzijde plangebied;

Aanzicht aanwezige bomen, houtwal en agrarisch perceel in het plangebied.

1.2.1.2 Studiegebied 1

Studiegebied 1 wordt begrensd door een agrarisch perceel en sportvelden aan de westzijde, de provinciale weg N332 aan de noordzijde en het zonnepark aan de oostzijde. In het zuiden grenst het studiegebied aan studiegebied 2 en het plangebied. Studiegebied 1 bestaat uit een schapenweide en een agrarisch perceel waar nog een gewas op wordt verbouwd. Daarnaast bevindt zich een kleine houtsingel ten oosten van het tennisclubgebouw. Navolgende afbeeldingen geven een impressie van het studiegebied ten tijde van het veldbezoek.

Aanzicht schapenweide;

Aanzicht studiegebied 1 vanuit oostelijke hoek;

Aanzicht agrarisch perceel vanuit de meest noordelijke punt van studiegebied 1;

Aanzicht kleine houtsingel ten oosten van het tennisclubhuis.

1.2.1.3 Studiegebied 2

Studiegebied 2 bestaat uit een voetbalveld en een houtsingel van bomen en struiken aan de oostzijde van het studiegebied. Het perceel wordt aan de noordzijde begrenst door een tennisvereniging en in het westen door een ander voetbalveld. In het oosten grenst het studiegebied aan het plangebied. In het zuiden grenst het studiegebied aan een aantal bomen en een woonwijk. Navolgende afbeeldingen geven een impressie van het studiegebied ten tijde van het veldbezoek.

Aanzicht noordelijke zijde studiegebied 2;

Aanzicht oost- en zuidzijde studiegebied 2;

Aanzicht oostzijde studiegebied 2;

Aanzicht bestaande bosschage in het oosten van het studiegebied.

1.2.1.4 Studiegebied 3

Studiegebied 3 bestaat uit twee agrarische percelen, een weg met aan weerskanten een bomenrij en een greppel met enkele struiken (deze staat op de westelijke grens van dit studiegebied ten oosten van het zonneveld). Op het agrarische perceel in het westen van het studiegebied werd tijdens het veldbezoek radijs verbouwd. Het oostelijk gelegen agrarisch perceel lag tijdens het veldbezoek braak.

Het studiegebied grenst van het noordoosten tot het zuidoosten aan de provinciale weg N332. In het noordwesten grenst het studiegebied ook aan een zonneweide. In het westen grenst het studiegebied aan het plangebied en aan een woonwijk. In het zuiden grenst het studiegebied aan een woning en aan een agrarisch perceel. Navolgende afbeeldingen geven een impressie van het studiegebied ten tijde van het veldbezoek.

Aanzicht westelijk gelegen agrarisch perceel;

Aanzicht bomenrij langs de Veldeggerweg;

*Aanzicht oostelijk agrarisch perceel
studiegebied 3;*

Aanzicht zuidzijde studiegebied 3..

1.2.2 Toekomstige situatie

In het onderzoeksgebied bestaat het voornemen een woningbouwlocatie te realiseren. Daarbij wordt het plangebied als primair ontwikkelingsgebied gezien en de verschillende studiegebieden worden mogelijk ook ontwikkeld. Op dit moment wordt op hoofdlijnen bekeken of woningbouw op deze locatie kansrijk blijkt. De wens is om in elk geval 25% sociale huurwoningen te realiseren, ruimte te bieden aan CPO en minimaal 50% uitgeefbaar gebied te realiseren. Daarbij onderzoekt de gemeente ook de kansen en mogelijkheden voor bijvoorbeeld waterberging.

2 Wettelijk kader

Hieronder staat een samenvatting van het wettelijk kader. Een uitgebreide beschrijving staat in bijlage 1.

2.1 Gebiedsbescherming

2.1.1 *Natura 2000-gebieden en bijzondere nationale natuurgebieden*

Op grond van de Wet natuurbescherming kunnen natuurgebieden of andere gebieden die belangrijk zijn voor flora en fauna, door de Minister worden aangewezen ter uitvoering van de Vogelrichtlijn- en/of Habitatrichtlijn, de zogeheten Natura 2000-gebieden. Ook kan de Minister op grond van deze wet in enkele specifieke gevallen bijzondere nationale natuurgebieden aanwijzen.

Bij de aanwijzing van een Natura 2000-gebied worden voor het gebied instandhoudingsdoelstellingen voor te beschermen soorten en/ of habitats vastgesteld. Het is verboden om zonder vergunning een project te realiseren dat significant negatieve gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied. Als een plan of project mogelijk negatieve gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, vindt eerst een globale toetsing plaats, de voortoets. Als uit de voortoets blijkt dat er zeker geen negatieve gevolgen zijn, dan kan het betreffende plan worden vastgesteld, of geldt in het geval van een project geen vergunningplicht. Als de kans op significante gevolgen niet kan worden uitgesloten dan moet, conform artikel 2.8 van de Wet natuurbescherming een passende beoordeling worden gemaakt.

2.1.2 *Natuurnetwerk Nederland*

De Wet natuurbescherming draagt Gedeputeerde Staten op, om in hun provincie te zorgen voor een landelijk ecologisch netwerk, genaamd Natuurnetwerk Nederland. Voor dit netwerk geldt, op basis van het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (het Barro), een 'nee, tenzij'-beschermingsregime. Het bestemmingsplan, of een omgevingsvergunning waarmee van het bestemmingsplan wordt afgeweken, maakt geen ontwikkelingen mogelijk die kunnen leiden tot een significante vermindering van de oppervlakte, kwaliteit of samenhang van de aanwezige natuur, of tot een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van deze gebieden, *tenzij* er sprake is van groot openbaar belang, er geen reële alternatieven zijn, negatieve effecten zoveel mogelijk worden beperkt en overblijvende negatieve effecten worden gecompenseerd. Provincies dienen deze bescherming te regelen bij provinciale verordening. Daarnaast kunnen provincies bij provinciale verordening andere gebieden met bijzondere natuurwaarden beschermen, genaamd bijzondere provinciale natuurgebieden en bijzondere provinciale landschappen.

Binnen het Natuurnetwerk Nederland in Overijssel liggen natuurgebieden die vanwege de hoge natuurwaarden (inter-)nationale bescherming genieten, waaronder de Nationale Parken en een groot deel van de Natura 2000-gebieden. Naast de bestaande natuurgebieden bestaat het NNN in Overijssel deels uit gebieden die nog omgevormd zullen worden tot natuur.

Naast het NNN is in Overijssel ook sprake van de Zone Ondernemen met Natuur en Water (ONW). Binnen deze zone geldt een 'ja, mits'-benadering. Hier zijn ontwikkelingsmogelijkheden voor bestaande en nieuwe functies, mits er wordt bijgedragen aan ruimtelijke kwaliteit.

2.2 Soortenbescherming

De bescherming van dier- en plantensoorten is geregeld in de Wet natuurbescherming. Voor een aantal soorten is door middel van verboden een beschermingsregime opgenomen. Er is een apart beschermingsregime voor Vogelrichtlijnsoorten, voor Habitatrichtlijnsoorten en voor andere soorten. Naast de beschermde plant- en diersoorten geldt voor al de in het wild levende soorten ook een zorgplicht. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor deze soorten en hun directe leefomgeving. Dit houdt onder meer in dat men negatieve gevolgen voor aanwezige soorten zoveel mogelijk beperkt door het nemen van alle maatregelen die redelijkerwijs kunnen worden verwacht.

Provinciale Staten kunnen in een verordening een vrijstelling verlenen van de verboden van de wet. De provincie Overijssel heeft besloten voor een aantal algemeen voorkomende zoogdiersoorten en amfibieën een vrijstelling te verlenen, voor handelingen die men verricht in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling en voor handelingen in het kader van bestendig beheer en onderhoud. Het betreft de soorten aardmuis, bosmuis, dwergmuis, dwergspitsmuis, gewone bosspitsmuis, haas, huis-spitsmuis, konijn, ondergrondse woelmuis, ree, rosse woelmuis, tweekleurige bosspitsmuis, veldmuis, vos, woelrat, bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander, meerkikker en middelste groene kikker.

Daarnaast zijn de verboden niet van toepassing op handelingen die men uitvoert in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling of bestendig beheer en onderhoud, wanneer men die handelingen uitvoert conform een goedgekeurde gedragscode. Tot slot kunnen Gedeputeerde Staten, wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat, onder bepaalde voorwaarde een ontheffing verlenen van de verboden.

2.3 Bescherming houtopstanden

Het is verboden houtopstanden geheel of gedeeltelijk te vellen of te doen vellen, zonder voorafgaande melding bij de provincie. Een houtopstand is hierbij gedefinieerd als een eenheid van bomen of struiken met een oppervlakte van ten minste 1.000 vierkante meter of een rijbeplanting die meer dan 20 bomen omvat. De wet schrijft verder voor dat wanneer een houtopstand geheel of gedeeltelijk is geveld, de grond binnen drie jaar moet worden herbeplant.

Bovenstaande bescherming geldt niet voor alle houtopstanden. De regels zijn onder meer niet van toepassing op houtopstanden op erven of in tuinen en op houtopstanden binnen de, bij besluit van de gemeenteraad, vastgelegde grenzen van de bebouwde kom. Ook voor het dunnen van een houtopstand gelden de regels niet.

3 Onderzoeksmethode

3.1 Deskundigheid

Kwaliteit van het ecologisch onderzoek en het geleverde product staan bij SAB hoog in het vaandel. Mede daarom zijn wij aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus (NGB); de brancheorganisatie voor groene adviesbureaus. Om aan onze standaard te voldoen, wordt ecologisch onderzoek enkel uitgevoerd door deskundigen. Onder een ecologisch deskundige verstaan we iemand met aantoonbare ervaring en kennis op het gebied van de ecologie van de betreffende soorten. Onze deskundigen voldoen aan de eisen van een ecologisch deskundige zoals de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland die stelt. Ecologen in opleiding tot deskundige werken altijd onder begeleiding van een deskundige.

3.2 Definitie product

Het product wat in deze rapportage geleverd wordt is een “quick scan natuur”. Dit bestaat uit een “quickscan soorten” conform de begrippenlijst van het Netwerk Groene Bureaus (NGB 2020), aangevuld met verkennende analyse op het gebied van gebiedsbescherming (Natura 2000-gebieden en Natuurnetwerk Nederland) en een verkennende analyse op het gebied van houtopstanden.

3.3 Werkwijze

Voor het onderzoek werd een bureaustudie uitgevoerd en werd een veldbezoek aan de locatie gebracht. Als eerste werd voor het onderzoek, op basis van informatie van de opdrachtgever, het onderzoeksgebied in beeld gebracht en werden de toekomstige ontwikkelingen beschreven. Vervolgens werd onderzocht welke beschermde plant- en diersoorten in de omgeving van het onderzoeksgebied zijn te verwachten. Hiervoor werd de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) geraadpleegd op 6 december 2022, waarbij waarnemingen van de afgelopen 10 jaar werden opgevraagd. Aanvullend hierbij is gebruik gemaakt van andere bronnen, als websites en verspreidingsatlassen. Bij deze bureaustudie werd ook de ligging van het studiegebied ten opzichte van Natura 2000-gebieden en gebieden die via de provinciale verordening zijn beschermd onderzocht. Hiervoor werd onder meer informatie van de website van de provincie geraadpleegd. Tenslotte werd bekeken of in het plangebied beschermde houtopstanden aanwezig zijn.

Vervolgens werd een veldbezoek aan het studiegebied en de directe omgeving ervan gebracht. Dit bezoek vond plaats op 7 december 2022, bij droog, windstil bewolkt weer en een temperatuur van circa 2 graden. Doel van deze veldverkenning was om een indruk te krijgen van de habitats ter plaatse en om de geschiktheid van het studiegebied voor de verschillende soortgroepen te beoordelen. Het veldbezoek heeft niet de status van een volledige veldinventarisatie. Het eenmalige veldbezoek geeft een globaal beeld van aanwezige soorten en habitats op basis van een momentopname.

Met de gegevens uit de bureaustudie en het veldbezoek is vervolgens een inschatting gemaakt van de mogelijke effecten op beschermde soorten, beschermde gebieden en beschermde houtopstanden. In dit geval is voor wat betreft de soortenbescherming bekeken welke deelgebieden en elementen hierin potentieel belangrijk zijn voor de soorten. Op basis van deze inschatting is een advies opgesteld met aanbevelingen voor vervolgstappen. Voor de soortenbescherming is dan ook inzichtelijk gemaakt voor welke soort nader onderzoek uitgevoerd moet worden als bepaalde elementen verwijderd of aangetast worden, of wanneer bepaalde deelgebieden wel of niet ontwikkeld gaan worden. Nadat het eerste conceptrapport gereed was, is dit beoordeeld op inhoud en vorm door een deskundig collega. Het commentaar is vervolgens besproken en verwerkt, om zo tot een eensluidend advies te komen.

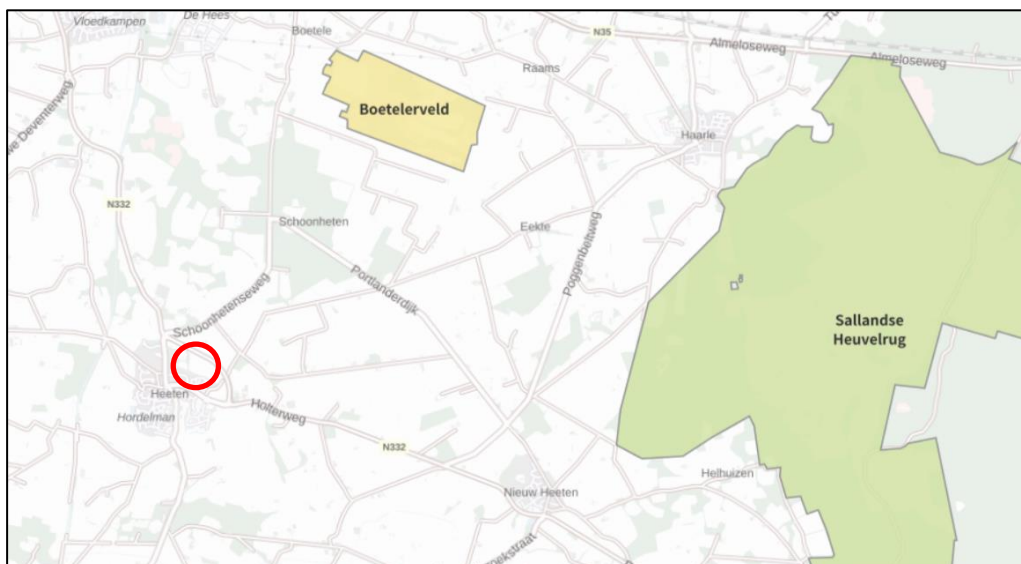
4 Aanwezigheid beschermde gebieden en soorten

In dit hoofdstuk beschrijven wij de ligging van het onderzoeksgebied ten opzichte van beschermde gebieden en beschrijven we de kans op de aanwezigheid van beschermde soorten. In het volgende hoofdstuk volgt een beoordeling van de mogelijke effecten op beschermde gebieden en beschermde soorten ten gevolge van de ontwikkeling.

4.1 Ligging beschermde gebieden

4.1.1 Ligging Natura 2000-gebied

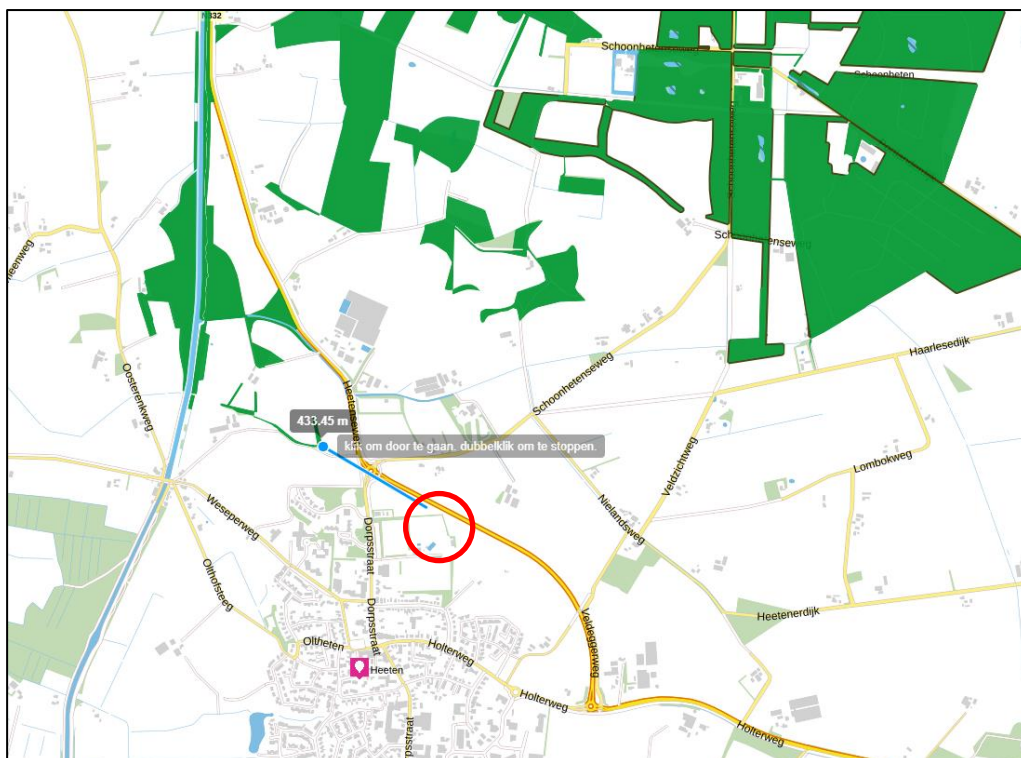
Het onderzoeksgebied ligt niet in een gebied dat in het kader van de Wet natuurbescherming is aangewezen (zie navolgende afbeelding). Wel liggen Natura 2000-gebieden Boetelerveld en Sallandse Heuvelrug in de omgeving van het onderzoeksgebied. Deze liggen respectievelijk 3,6 en 4,9 kilometer van het onderzoeksgebied verwijderd.

Globale ligging van het onderzoeksgebied (rood omcirkeld) ten opzichte van Natura 2000-gebieden. Bron: Aerials.

4.1.2 Ligging Natuurnetwerk Nederland

Het onderzoeksgebied ligt niet binnen Natuurnetwerk Nederland (zie navolgende afbeelding). Het dichtstbijzijnde gedeelte van het natuurnetwerk bevindt zich op ongeveer 430 meter ten noordwesten van het onderzoeksgebied. Er bevinden zich geen weidevogelleefgebieden en ganzenrustgebieden in de omgeving van het onderzoeksgebied.

Globale ligging van het onderzoeksgebied (rood omcirkeld) ten opzichte van Natuurnetwerk Nederland. Bron: Provincie Overijssel.

4.2 Aanwezigheid beschermde soorten

4.2.1 *Zorgplicht, voor alle in het wild levende dieren en planten*

In het onderzoeksgebied is groen aanwezig. Het vormt daarmee geschikt leefgebied voor in het wild levende planten en dieren.

4.2.2 *Vogelrichtlijnsoorten*

4.2.2.1 Vogelsoorten met niet-jaarrond beschermde nesten

Tijdens het veldbezoek zijn in het onderzoeksgebied soorten met niet-jaarrond beschermde nesten aangetroffen als kauw, houtduif en merel. Dergelijke soorten kunnen mogelijk in het onderzoeksgebied tot broeden komen. In een boom direct naast studiegebied 2 is daarnaast ook een vogelnest aangetroffen.

Aangetroffen vogelnest in een boom naast studiegebied 2.

4.2.2.2 Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten

Naast de reguliere bescherming in het broedseizoen zijn er verschillende vogelsoorten van wie de nesten jaarrond worden beschermd. Deze jaarrond beschermde status is vanwege verschillende redenen. Zo zijn er soorten die het hele jaar gebruik maken van het nest. Daarnaast zijn er koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en daarin zeer honkvast zijn. Ook zijn er soorten die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die nauwelijks in staat zijn zelf een nest te maken. Hieronder wordt in meer detail beschreven of en in welke mate het gebied geschikt kan zijn voor de betreffende soorten.

Huismus

Huismussen broeden in kieren en spleten van bebouwing en tevens vaak onder (golvende) dakpannen. Een geschikte leefomgeving van de huismus bestaat uit een combinatie van een geschikte nestgelegenheid, voedsel, drinkwater en voldoende dekking in de vorm van stekelige of groenblijvende struiken. Voornamelijk plekken waar bebouwing wordt afgewisseld met groenvoorzieningen herbergen hoge dichtheden aan huismussen (BIJ12 2017a).

Midden in het plangebied staat een boerderij (Johannalaan 39). De boerderij zelf maakt geen deel uit van het studiegebied en blijft dan ook behouden. De boerderij kon tijdens het veldbezoek niet goed worden gecontroleerd op aanwezigheid van geschikte broedplaatsen van huismus. Aanwezigheid van deze soort kon dan ook niet worden uitgesloten. De boerderij blijft behouden en er gaan dus geen mogelijk aanwezige nestplaatsen verloren. Daarnaast is verstoring van de mogelijk aanwezige nestplaatsen ook niet te verwachten, omdat relatief veel tuin tussen de bebouwing en de weilanden aanwezig is waar uiteindelijk mogelijk gebouwd gaat worden.

Op twee locaties direct grenzend aan het onderzoeksgebied zijn daadwerkelijk huismussen waargenomen. Het betreft de adressen Kuilovenstraat 13 (grenzend aan het plangebied) en Veldeggerweg 1/1A (grenzend aan het plangebied en studiegebied 4). Voor beide adressen geldt dat hier een grote tuin met veel groen in de vorm van struiken, heggen en (kleine) bomen aanwezig is. Dit vormt uitermate geschikt leefgebied voor de huismus. Ook voor deze adressen geldt dat met de ontwikkeling van het onderzoeksgebied geen sprake van significante verstoring is te verwachten wat leidt tot het verlies van functionaliteit van de waarschijnlijk aanwezige huismusnesten.

Uit het veldbezoek blijkt dus dat op percelen rond het onderzoeksgebied huismussen aanwezig zijn. Mogelijk zijn deze nog op meer locaties aanwezig dan met het veldbezoek is vastgesteld. In het onderzoeksgebied zijn op meerdere plekken geschikte foerageermogelijkheden voor deze mussensoort aanwezig. Het betreft dan:

- Houtsingel/boschage in zuidoostelijke punt van het plangebied;
- Jonge houtsingel in greppel in noordelijk deel van het plangebied;
- Kleine houtsingel aan westzijde van studiegebied 1, ten oosten van het tennisclubhuis;
- Greppel met struiken op westelijke grens van studiegebied 3, ten oosten van het zonneveld.

Gierzwaluw

Gierzwaluwen broeden in Nederland in stedelijk gebied. Ze broeden in kolonies, onder daken en in gebouwen. Veel gebruikte nestlocaties zijn onder scheefliggende of kapotte dakpannen, onder nokpannen, in gaten en kieren onder de dakrand en bij dakkapellen, daar waar het zink overloopt van de dakkapel naar de dakpannen. Daarnaast worden soms kunstmatige nestkasten of nestpannen, gaten in muren, gaten achter regenpijpen of ventilatieschachten als broedlocatie gebruikt. Nestlocaties dienen een vrije uitvliegroute op minimaal enkele meters boven de grond te hebben. Dakken dienen verder minimaal een hellingshoek van 45 graden te hebben om als nestlocatie geschikt te zijn (BIJ12 2017b).

Midden in het plangebied staat een boerderij. De boerderij zelf maakt geen deel uit van het studiegebied en blijft dan ook behouden. De boerderij kon tijdens het veldbezoek niet goed worden gecontroleerd op aanwezigheid van geschikte nestplaatsen van gierzwaluw. Aanwezigheid van deze soort kon dan ook niet worden uitgesloten. De boerderij blijft behouden en er gaan dus geen mogelijk aanwezige nestplaatsen verloren. Daarnaast is verstoring van de mogelijk aanwezige nestplaatsen ook niet te verwachten, omdat relatief veel tuin tussen de bebouwing en de weilanden aanwezig is waar uiteindelijk mogelijk gebouwd gaat worden.

Verder zijn in het onderzoeksgebied geen gebouwen aanwezig. Nestplaatsen van de gierzwaluw zijn hier dan ook niet te verwachten.

Wespendief en zwarte wouw

De wespendief en de zwarte wouw komen niet voor in de omgeving van het onderzoeksgebied. Het voorkomen van deze soorten in het onderzoeksgebied is dan ook uitgesloten.

Roek

Het habitat van de roek bestaat uit vochtige gras- en bouwlanden met verspreid staande clusters van bomen. Ook parklandschappen en parken aan de rand van vochtige landbouwgebieden worden gebruikt. De roek is een kolonievogel. De nesten bevinden zich in clusters van hogere bomen van 15-25 hoogte. Er worden verschillende boomsoorten gebruikt, waarbij de aanwezigheid van stevige takvorken op enkele meters hoogte leidend is bij de boomkeuze. De functionele leefomgeving rond een nestplaats van een roek moet bestaan uit een combinatie van voldoende volwassen bomen van minimaal 15 meter hoog. Een gevarieerd boomsoortenbestand en minimaal 1,5 hectare vochtig bemest gras- of bouwland binnen een straal van 1500 meter van de nestlocatie (BIJ12, 2017c, SOVON, 2012).

De bomen in en rondom het onderzoeksgebied zijn gecontroleerd op de aanwezigheid van nesten. Er zijn geen bomen met meerdere nesten naast elkaar aangetroffen. Aan gezien de roek een koloniebroeder is en er geen nestgroepen zijn aangetroffen in en rondom het onderzoeksgebied, kan aanwezigheid van nesten van de soort in en rondom het onderzoeksgebied worden uitgesloten.

Boomvalk, sperwer en ransuil

De boomvalk is een schaarse broedvogel die leeft in open landschappen, meestal met water in de buurt. De boomvalk broedde oorspronkelijk veel in heiden, bossen en bosranden op zandgrond. Tegenwoordig broedt zij echter meer in open agrarische landschappen en aan de rand van steden. Ook in gebieden die rijk zijn aan menselijke verstoring zoals sport-, bedrijfsterreinen of langs snelwegen wordt door de boomvalk gebroed. Dit heeft deels te maken met een toenemende predatiedruk van havik in het oorspronkelijke broedgebied. De boomvalk gebruikt voornamelijk nesten van kraaien maar ook duiven of andere roofvogels om in te broeden en gedraagt zich in broedtijd onopvallend. Nesten kunnen in boomgroepen, vrijstaande bomen maar ook op hoogspanningsmasten zijn gelegen. De broedperiode is in mei-juni (SOVON 2002, www.vogelbescherming.nl).

De sperwer komt voor in allerlei typen bos en kleinschalig landschap met boomgroepen. De soort broedde traditioneel in dichte, niet te oude naaldbossen of gemengde bossen. Onder andere door toename van de havik, die in vergelijkbaar gebied leeft en ook op de sperwer jaagt, broedt de sperwer tegenwoordig echter op allerlei plekken in dichte loofbosjes, wegbepanting en stadstuinen. De sperwer maakt elk jaar een nieuw nest binnen het bezette territorium, vaak dicht bij het oude. Het nest wordt direct aan de stam op dikke takken gebouwd. Soms wordt het oude nest van een houtduif verder uitgebouwd. De soort broedt van eind april tot eind juni (SOVON, 2002).

Ransuilen broeden in allerlei gebieden, waar open veld aanwezig is met voldoende muizen. Ze mijden grote bossen, boomloze gebieden en steden. Tegenwoordig wordt vooral in kleine bosjes en agrarisch cultuurland gebroed. De soort nestelt in een oud nest van een andere soort, bij voorkeur van ekster of zwarte kraai, maar soms ook van houtduif, buizerd of havik. Ze broeden bij voorkeur in naaldbomen, die het beste dekking geven, maar ook in loofbomen, houtwallen, boomgroepen en solitaire bomen.

De broedperiode is van half februari tot eind juli, waarbij eileg plaatsvindt van half maart tot half april. (SOVON 2002, www.sovon.nl, www.vogelbescherming.nl).

Alle bomen in het onderzoeksgebied en minimaal 75 meter eromheen zijn onderzocht op aanwezige holten en nesten. Deze zijn in studiegebieden 1, 2 en het plangebied niet aangetroffen. In studiegebied 3 is er een middelgroot nest aangetroffen in een zomereik (zie navolgende afbeelding). Deze eik bevindt zich in een bomenrij langs de Veldeggerweg en kan mogelijk van een boomvalk, sperwer of ransuil zijn, gezien de grootte van het nest.

Aangetroffen middelgroot vogelnest in een zomereik langs de Veldeggerweg.

Buizerd en havik

De buizerd heeft de voorkeur voor een afwisselend landschap waar bossen worden afgewisseld door open terrein, weilanden en houtwallen. De combinatie van een bos of bosje met nabijgelegen open land is ideaal. De buizerd maakt in de meeste gevallen gebruik van een bestaand kraaien- of blauwe reigernest, en bouwt deze verder uit tot een omvangrijk nest. Het territorium en bijbehorende nesten wordt jaarrond verdedigd. Nesten bevinden zich in hoge bomen tussen de 6 en 27 meter, grofweg tussen de 1/3 en 2/3 van de boomhoogte. Het nest bevindt zich direct langs de stam of soms op een zijtak, enkel in grove dennen ook in de boomtop (SOVON, 2002).

De havik komt voornamelijk voor in naald- en loofbos en kan een territorium levenslang bezetten. Ook moerasbos en parken worden gebruikt. Door onderlinge concurrentie en voedselgebrek in bosgebieden worden ook steeds vaker dieren in groengebieden rond de stad aangetroffen. De havik maakt (meestal) zelf een nest hoog in de kroon van een boom welke vaak jarenlang achtereen wordt gebruikt. Soms wordt een nest van een andere roofvogel opgelapt. Meestal worden naaldbomen maar soms ook loofbomen gebruikt. De broedtijd loopt van eind maart tot begin juli (SOVON, 2002, www.vogelbescherming.nl). De broedtijd van deze soort is van eind februari tot eind juli, met een legpiek van eind maart tot eind april.

In het onderzoeksgebied en 75 meter eromheen zijn alle bomen onderzocht op de aanwezigheid van nesten die groot genoeg kunnen zijn voor de buizerd of havik. Deze

zijn niet aangetroffen en zijn daarom hier ook niet aanwezig. Nader onderzoek hiernaar is niet noodzakelijk.

Steenuil en kerkuil

De steenuil is een honkvaste soort die het gehele jaar in een klein territorium van enkele honderden meters verblijft. Het jachtgebied bestaat uit open terrein met lage vegetatie. Nesten worden het gehele jaar ook als verblijfplaats gebruikt. Nestplaatsen bevinden zich op erven van burgerwoningen, bij boerderijen in agrarisch cultuurlandschap en aan dorpsranden. Nesten worden hier in boomholten, nestkasten of nauwe ruimten in gebouwen gemaakt. De soort broedt vanaf maart tot mei. De jongen vestigen zich op korte afstand van het ouderlijk territorium (SOVON, 2002, BIJ12, 2017d).

De kerkuil komt voor in cultuurland met gras- en bouwlanden die begrensd worden door kruidenrijke akkerranden, houtwallen, heggen of bosjes. Kerkuilen broeden vooral in de hoge, donkere en tochtvrije delen van boerenschuren, kerken, kastelen en torens en bij hoge uitzondering in een holle boom. Tegenwoordig broedt 90 procent van de gevallen in een speciale nestkast. De kerkuil is zeer honkvast en blijft zijn hele leven in de buurt van zijn gekozen leefgebied. De broedlocatie is vaak een andere als de winterverblijfplek (SOVON, 2002).

Het gehele onderzoeksgebied bevindt zich aan de rand van het dorp en bestaat uit open terrein, houtsingels, bomenrijen en agrarische percelen. Dergelijk terrein is geschikt als leefgebied voor de steenuil en kerkuil. Ook zijn er verschillende boerenerven in de buurt waar een steenuil of kerkuil zijn nestplaats kan hebben. Bovendien liet een omwonende weten dat hij een kerkuil had waargenomen in de buurt van één van de studiegebieden. Aanwezigheid van essentieel leefgebied van beide uilensoorten in het gehele onderzoeksgebied kan daarom niet worden uitgesloten.

Overige vogelsoorten

Andere vogelsoorten waarvan het nest jaarrond is beschermd, nestelen op hoge gebouwen (slechtvalk), op richels van bergen of steengroeven en soms op oude roofvogelnesten (oehoe), langs stromende beken (grote gele kwikstaart), of op speciale nestpalen (ooievaar) (SOVON 2002, vogelbescherming.nl, sovon.nl). Deze elementen zijn niet in het onderzoeksgebied aanwezig. Nesten van deze vogelsoorten worden dan ook niet verwacht.

4.2.2.3 Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten provinciaal

Naast de landelijk beschermde soorten, zijn er ook nog soorten die alleen in de provincie Overijssel jaarrond zijn beschermd. Hieronder wordt in meer detail beschreven of en in welke mate het gebied geschikt kan zijn voor de betreffende soorten.

Ringmus

De ringmus is een soort die in Overijssel een jaarrond beschermde soort is onder categorie 5. Dit zijn nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Het habitat van de ringmus bestaat uit boomrijk agrarisch cultuurland. De soort komt vooral voor aan de rand van dorpen en bij boerderijen. De ringmus leeft van graan, onkruidzaden en insecten. Ringmussen zijn hollenbroeders,

die ook profiteren van voor koolmezen opgehangen nestkasten (www.vogelbescherming.nl).

Het onderzoeksgebied ligt aan de rand van het dorp en in studiegebied 3 en het plangebied is een klein gedeelte boomrijk agrarisch landschap aanwezig. Alle bomen in het onderzoeksgebied zijn onderzocht op holtes. Deze zijn echter niet aangetroffen. Ook zijn er geen nestkasten in en rondom studiegebied 3 en het plangebied aangetroffen. Vanwege het ontbreken van geschikte verblijfplaatsen kan het voorkomen van de ringmus in het onderzoeksgebied worden uitgesloten.

Wulp en grutto

De wulp komt voor in open heide- en hoogveengebieden, open duinen, laagveengebieden met gemaaid rietland, graslanden in halfopen agrarisch gebied en open akkerbouwgebieden. Het voedsel van de wulp bestaat uit een breed spectrum namelijk regenwormen, bessen, zaden, amfibieën en hagedissen. Tegenwoordig broeden de meeste wulpen in vaak open, soms ook meer besloten graslanden op zandige of veenige gronden in het oosten en zuiden van het land (www.vogelbescherming.nl).

De grutto komt voor in vochtige, kruidenrijke graslanden met een ontwikkeld bodemleven en voldoende insecten aan de oppervlakte. De soort komt vooral voor in veenweidegebied. De vogel broedt in onopvallende grasnesten in de buurt van ruig grasland. Volwassen grutto's voeden zich met regenwormen en emelten. De jonge grutto's jagen op insecten zoals langpootmuggen (www.vogelbescherming.nl).

In het onderzoeksgebied zijn een aantal (kleine) agrarische percelen aanwezig. Met name in het oosten van het plangebied en studiegebied 3 zijn agrarische percelen aanwezig. Er wordt echter niet verwacht dat de grutto en de wulp voorkomen op deze percelen. Dit is vanwege een combinatie van factoren. Zo zijn de agrarische percelen omringd door bomen. Deze bomen bieden roofvogels een goede mogelijkheid om op de grutto en de wulp te jagen. Ten tweede grenzen de percelen aan de dorpskern van Heeten. Ook dit levert verstoring op voor dergelijke weidevogels. Tenslotte levert de aangrenzende N332 ook een flinke verstoring. Al met al zorgt deze combinatie van verstorende factoren dat de wulp en grutto geen gebruik van deze weilanden zullen maken om te broeden. Het voorkomen van broedgebieden van beide soorten in het onderzoeksgebied kan daarom op voorhand worden uitgesloten.

Naast bovengenoemde landelijk beschermde soorten genieten in provincie Overijssel nog enkele andere vogelsoorten extra bescherming. De nestlocaties van boerenzwaluw, huiszwaluw en bosuil zijn in provincie Overijssel jaarrond beschermd. Deze soorten nestelen in grote open schuren (boerenzwaluw), aan hoge witte gevels (huiszwaluw) en in boomholtes (bosuil). Deze elementen zijn in het onderzoeksgebied niet aanwezig, waardoor de aanwezigheid van nesten van deze soorten in het onderzoeksgebied zijn uit te sluiten. Verder is het leefgebied van de oeverzwaluw en bonte vliegenvanger in de provincie Overijssel beschermd. Oppervlaktewater met een rijke oeverbegroeiing (oeverzwaluw) en bosgebied (bonte vliegenvanger) is in het onderzoeksgebied niet aanwezig. Hierdoor is uitgesloten dat leefgebied van deze soorten verloren gaat door de voorgenomen plannen.

4.2.3 Planten

De vaatplanten die zijn beschermd middels de Wet natuurbescherming betreffen veelal zeldzame soorten, waarvan de meeste Rode Lijst-soorten, met specifieke groeiplaatsen in met name stabiele en natuurlijke biotopen, zoals bossen, zeeduinen, kalkgraslanden, beekdalen, veengronden en moerassen. Ook is een aantal soorten beschermd die groeit op oude en verweerde muren en zijn enkele zeldzame akkerplanten beschermd. Een deel van de beschermde planten komt alleen voor in Zuid-Limburg. Veel soorten komen voornamelijk voor op kalkhoudende en voedselarme grond (Sparrius et al. 2012). Naast de beschermde vaatplanten zijn er twee mossoorten beschermd. Beide soorten zijn zeer zeldzaam. Tonghaarmuts is in Nederland gevonden in vochtige, jonge wilgenbossen en in jonge aanplant van zomereik. Geel schorpioenmos groeit op moskussens op weinig substraat (Janssen en Schamineé 2004, verspreidingsatlas.nl).

In het onderzoeksgebied is sprake van een bemeste, voedselrijke en regelmatig bewerkte grond. Beschermde planten worden in een dergelijk biotoop niet verwacht.

4.2.4 Grondgebonden zoogdieren

4.2.4.1 Aanwezigheid soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

Zoals beschreven in paragraaf 2.2, geldt voor een aantal meer algemeen voorkomende beschermde soorten zoogdieren een provinciale vrijstelling van de verboden in de wet. Het is goed mogelijk dat in of nabij het onderzoeksgebied deze soorten voorkomen, zoals de veldmuis. Deze soorten komen wijdverspreid voor en stellen geen hoge eisen aan hun omgeving.

4.2.4.2 Aanwezigheid soorten waarvoor geen vrijstelling geldt

Deze beschermde grondgebonden zoogdieren komen voornamelijk voor in natuurlijke- of half-natuurlijke habitats zoals bos, heide of kleinschalig agrarisch landschap. Een aantal soorten is zeer zeldzaam en komt alleen in Zuid-Limburg voor. Dit geldt voor hamster, hazelmuis, eikelmuis, molmuis, lynx en wilde kat. Ook de wolf is zeer zeldzaam. Andere soorten, zoals bever, boomarter, das, eekhoorn, steenarter, waterspitsmuis en wild zwijn komen algemener voor. Met name eekhoorn en steenarter worden ook regelmatig in meer stedelijk gebied aangetroffen (Lange et al. 2003, verspreidingsatlas.nl).

Volgens verspreidingsgegevens van de NDFF komen de bunzing, eekhoorn, egel, steenarter en wezel in de omgeving van het onderzoeksgebied voor. Daarnaast ligt volgens verspreidingsatlas.nl het onderzoeksgebied in het globale verspreidingsgebied van de boomarter en das.

Bunzing en wezel

De bunzing heeft een voorkeur voor een kleinschalig landschap met voldoende schuilmogelijkheden en water in de nabijheid. De soort kan ook voorkomen in een bebouwde omgeving met veel groen en in open bossen. De bunzing maakt zijn schuilplaats in oude hopen van konijn, mol, vos en das, maar ook steenhopen, holle bomen en boomwortels worden als schuilplaats gebruikt (Bouwens, 2017).

De wezel is niet gebonden aan een bepaald landschapstype maar heeft een voorkeur voor een kleinschalig (cultuur-) landschap. Een vereiste is wel dat er voldoende dekking aanwezig is, bijvoorbeeld in de vorm van bosschages, houtstapels of heggen. De soort komt ook wel voor in een groene bebouwde omgeving. De soort mijdt natte gebieden. Als verblijfplaats gebruiken ze onder meer houtstapels, oude hopen van muisen, ratten en konijnen (Bouwens, 2017).

Voor deze soorten geldt dat in ieder deelgebied geschikte elementen aanwezig zijn, die als leefgebied en verblijfplaats kunnen dienen. Het betreft hier dan alle aanwezige houtsingels. Er zijn geen hopen of andere elementen aangetroffen die mogelijk als verblijfplaats kunnen dienen, maar de houtsingels waren niet allemaal volledig bereikbaar en eventuele verblijfplaatsen kunnen ook goed verborgen zijn. In studiegebied 3 en het plangebied heeft een omwonende al verschillende keren marters (mogelijk buzing) waargenomen in en rondom de hier aanwezige houtsingels. Aanwezigheid van (essentiële elementen van) deze martersoorten in alle deelgebieden kan al met al niet op voorhand worden uitgesloten.

Steenmarter

De steenmarter leeft bij voorkeur in een kleinschalig, parkachtig landschap. De soort is met name aanwezig in de nabijheid van dorpen, boerderijen en ook steden. Elementen als groenstroken, heggen, bosjes en greppels zijn belangrijk voor het vinden van voedsel en als dekking. Binnen zijn leefgebied heeft de steenmarter vele schuilplaatsen, zoals boomholtes, takkenhopen, dicht struweel en ruimtes in bebouwing. Hier bewoont de soort bijvoorbeeld zolders, kruipruimtes of ruimtes in de spouw (www.zoogdiervereniging.nl).

Het gehele onderzoeksgebied vormt geschikt leefgebied voor de steenmarter, vanwege verspreide aanwezigheid van houtsingels en weilanden.

Boommarter

De boommarter is een schuwe martersoort en heeft een voorkeur voor oud (loof-)bos, maar is ook in andere typen bos te vinden. De soort komt soms ook in meer open terreinen voor, mits er voldoende bosjes en lijnvormige elementen in de omgeving zijn, zoals heggen en houtwallen. De boommarter komt slechts incidenteel voor in de nabijheid van gebouwen. Boommarters kiezen een rustplaats in boomholten, konijnen-, vossen of dassenhopen, tussen boomwortels of onder takkenbossen. Nesten worden vaak in oude spechten- of eekhoornholten of inrottingsholten gemaakt (www.zoogdiervereniging.nl).

Het onderzoeksgebied grenst aan de dorpskern van Heeten. Ook is geen bos aanwezig en is de hoeveelheid bosschages en houtwallen en dergelijke relatief beperkt. Al met al is geen geschikt leefgebied voor de boommarter in het onderzoeksgebied aanwezig. Van aanwezigheid van deze soort is hier dan ook geen sprake.

Das

De das leeft in allerlei soorten biotopen en heeft een voorkeur voor een kleinschalig landschap, met akkers, bosjes, weiland en houtwallen. Leefgebied van de das moet voldoende dekking bieden, met weinig verstoring, een groot voedselaanbod, een bodem waarin ze goed kunnen graven en met een grondwaterstand lager dan 1,5m

onder het maaiveld. De das is een omnivoor. Het belangrijkste voedsel voor de das zijn regenwormen. Daarnaast eten ze vruchten, noten, granen, paddenstoelen, knaagdieren, egels, slakken en insecten.

Het onderzoeksgebied bevat verschillende elementen die geschikt zijn voor de das. Er zijn houtsingels en bosjes aanwezig die als geleiding kunnen dienen voor de das en waar deze mogelijk ook een burcht kan bouwen. Overigens is de aanwezigheid van een hoofdburcht hier niet te verwachten. Een bijburcht of vluchtpijp is eventueel wel mogelijk. De aanwezige agrarische percelen kunnen daarnaast als foerageergebied dienen. Ook is geschikt bos voor een hoofdburcht ook niet ver weg en ligt het binnen de afstand die dassen kunnen afleggen op zoek naar voedsel. De nabijgelegen N332 vormt wel een behoorlijk obstakel, maar desalniettemin is het gebruik van het gehele onderzoeksgebied door de das, waarbij het ook een essentiële functie kan hebben, niet op voorhand uit te sluiten.

Eekhoorn

De eekhoorn leeft in allerlei typen bos en is ook in tuinen of parken in de omgeving van bos aan te treffen mits daar voldoende voedsel beschikbaar is. Ze maken een bolvormig nest van takken en bladeren op minimaal vijf meter hoogte in de boom. Ook natuurlijke boomholtes, oude kraaien- of eksternesten, nestkasten of spechtenholen worden als nestlocatie gebruikt (zoogdiervereniging.nl).

Alle bomen in en rondom het onderzoeksgebied zijn gecontroleerd op nesten van de eekhoorn. Deze zijn niet aangetroffen. Ook zijn er geen sporen van de eekhoorn zoals in de vorm van afgekloven eikels en dennenappels aangetroffen. Aanwezigheid van essentieel leefgebied van de eekhoorn binnen het onderzoeksgebied is dan ook uitgesloten.

Egel

Egels komen in Nederland op veel verschillende plekken voor. Tuinen, bosranden, struweel en loofbos zijn goede leefgebieden. Ook in steden waar voldoende groen en schuilplaatsen zijn kunnen egels voorkomen (zoogdiervereniging.nl). Egels zijn 's nachts actief en houden zich overdag op in nesten van bijvoorbeeld bladeren of mos. Deze nesten bevinden zich bijvoorbeeld onder struiken, in dichte hagen, in compostholen, in konijnenholen of in holtes onder boomwortels. In de zomer kunnen ze ook op kale grond onder struikgewas slapen. Een deel van het jaar, van november/december tot april/mei, zijn egels in winterslaap. Hun winternesten maken ze meestal in de grond maar ook in een gebouw of in een takken- of composthoop. Egels eten vooral dierlijk voedsel, zoals kevers, rupsen, oorwormen, slakken, regenwormen, kleine zoogdieren of eieren. In het najaar eten ze ook wel vruchten en paddenstoelen (zoogdiervereniging.nl, provincie Overijssel 2019).

In studiegebied 1 kan de egel gebruik maken van de kleine houtsingel ten oosten van het tennisclubgebouw. In studiegebied 2 kunnen egels goed wegkruipen in de brede bosschage in het oosten van het gebied. Ook is er voldoende voedselaanbod door het aanwezige groen binnen dit studiegebied. In studiegebied 3 en het plangebied kunnen egels beschutting zoeken in de aanwezige houtwallen. Ook kunnen egels voldoende voedsel vinden tussen het aanwezige groen binnen de studiegebieden. Vanwege de aanwezigheid van geschikt habitat voor de egel, dient er nader onderzoek te worden

gedaan naar de soort. Indien één van bovengenoemde natuurlijke elementen zal worden verwijderd, dan dient het desbetreffende element nader onderzocht te worden. Indien een natuurlijk element blijft behouden dan is er geen nader onderzoek nodig naar het betreffende element.

4.2.5 Vleermuizen

Volgens verspreidingsgegevens van de NDFF komen de baardvleermuis, franjestaart, gewone dwergvleermuis, laatvlieger, meervleermuis, rosse vleermuis, watervleermuis en ruige dwergvleermuis in de buurt van het onderzoeksgebied voor. Alle vleermuissoorten, alsmede hun verblijfplaatsen, essentiële foerageergebieden en vliegroutes zijn beschermd volgens de Wet natuurbescherming.

Vleermuizen zijn globaal op te delen in gebouwbewonende soorten zoals gewone dwergvleermuis en boombewonende soorten als rosse vleermuis en watervleermuis. Daarnaast bestaan soorten die van beide elementen gebruikmaken. Daarbij is ook onderscheid te maken in zomer- en winterverblijfplaatsen van de verschillende soorten. Sommige soorten zoals de gewone dwergvleermuis verblijven het gehele jaar in gebouwen (spouwmuren, achter gevelbetimmeringen, etc.). Andere soorten als de rosse vleermuis verblijven jaarrond in bomen (in holten, holen en achter loshangend schors). De watervleermuis overwintert echter weer in bunkers, grotten en kelders en verblijft in de zomerperiode in boomholten (Dietz et al. 2011).

4.2.5.1 Gebouwbewonende vleermuissoorten

Gebouwbewonende vleermuizen hebben hun verblijfplaats achter bijvoorbeeld gevelbetimmering, in spouwmuren, achter dakbeschot, achter luiken en in schoorstenen (BIJ12 2017^e, Dietz et al. 2011).

Tijdens het veldbezoek kon de boerderij in het plangebied niet goed gecheckt worden op aanwezigheid van geschikte kieren en spleten die kunnen dienen als verblijfplaats voor gebouwbewonende vleermuizen. Aanwezigheid van deze soorten kan dan ook niet worden uitgesloten. De boerderij blijft behouden en er gaan dus geen mogelijk aanwezige verblijfplaatsen verloren. Daarnaast is verstoring van de mogelijk aanwezige verblijfplaatsen ook niet te verwachten, omdat relatief veel tuin tussen de bebouwing en de weilanden waar uiteindelijk mogelijk gebouwd gaat worden, aanwezig is. Verstoring door kunstmatige verlichting kan wel zover reiken, maar het uitgangspunt is dat geen lichtbundels op de bebouwing gericht gaat worden, omdat dit voor de bewoners ook onwenselijk is.

In het gehele onderzoeksgebied is verder geen bebouwing aanwezig. Verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen zijn hier dan ook uitgesloten.

4.2.5.2 Boombewonende vleermuissoorten

Boombewonende soorten worden gevonden in holten en spleten in bomen en achter loshangend schors. Bomen dienen hiervoor een zekere diameter en leeftijd te hebben. Zo hebben vleermuizen genoeg ruimte in de boom. Grofweg zijn hardhout bomen als eik en beuk jonger dan 60 jaar en zachthout bomen jonger dan ongeveer 30 jaar voor een spechtenhol nog niet geschikt (Zoogdiervereniging & Probos 2012).

In het onderzoeksgebied en direct hieromheen staan verschillende bomen. Deze zijn tijdens het veldbezoek geïnspecteerd op geschikte holtes en loszittend schors. Deze zijn niet aangetroffen. Verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen zijn daarom niet in het onderzoeksgebied te verwachten.

4.2.5.3 Essentieel foerageergebied

Alle in Nederland voorkomende vleermuizen leven van insecten. Zij foerageren daarom op plaatsen waar veel insecten aanwezig zijn. Voorbeelden van veel voorkomende foerageergebieden zijn openingen op kruinhoogte tussen bomen, boven water en in de luwte van dijken. Als een dergelijk foerageergebied van zeer groot belang is voor vleermuizen van een bepaalde verblijfplaats, kan gesproken worden van een essentieel foerageergebied. Als een dergelijk foerageergebied verloren zou gaan, zou de voedselvoorziening van deze vleermuizen verdwijnen, waardoor ze de verblijfplaats moeten verlaten. Het verdwijnen van het foerageergebied leidt zo tot het niet meer functioneren van de verblijfplaats. Dergelijk essentieel foerageergebied is beschermd.

In het onderzoeksgebied zijn houtsingels en/of een bomenrij aanwezig met open grasland. Dit type habitat vormt daarmee geschikt foerageergebied voor vleermuizen. In de omgeving van het onderzoeksgebied is echter soortgelijk foerageergebied aanwezig. Zo is er direct ten noordoosten van studiegebied 3 een houtopstand aanwezig met daar omheen open grasland, agrarisch perceel en bomenrijen. Soortgelijk habitat is ook aanwezig ten noorden en westen van studiegebied 1. Het is dan ook niet te verwachten dat er essentieel foerageergebied aanwezig is binnen het onderzoeksgebied. Nader onderzoek hiernaar is niet noodzakelijk.

4.2.5.4 Essentiële vliegroutes

Om zich van hun verblijfplaatsen naar hun foerageergebied te verplaatsen worden door een aantal soorten steeds dezelfde lijnvormige elementen gebruikt. Bijvoorbeeld de gewone dwergvleermuis gebruikt vaak bomenrijen waaraan het zich kan oriënteren. Als een dergelijke route verdwijnt of onderbroken wordt, vervalt deze mogelijkheid om van verblijfplaats naar foerageergebied te komen. Vleermuizen moeten dan een alternatieve route zoeken. Als dit niet mogelijk is en als de vliegroute door veel vleermuizen wordt gebruikt, kan dit een groot negatief effect op de vleermuizenpopulatie in het gebied hebben (Limpens et al. 2004). Daarom zijn dergelijke vliegroutes beschermd.

In de studiegebieden 1 en 2 en het plangebied zijn bomenrijen en/of houtsingels aanwezig. De bomenrij in het westen van studiegebied 1 en in het oosten van studiegebied 2 lopen ook bijna in elkaar door. Ten oosten van de tennisvelden is daar een onderbreking. Deze bomenrij zou alsnog onderdeel uit kunnen maken van een vliegroute vanuit het dorp richting het noord(west)en naar het buitengebied. Er zijn echter in deze omgeving verschillende bomenrijen die van de dorpskern naar het buitengebied leiden. Er zijn hiervoor dan ook meerdere alternatieven. Er wordt dan ook niet verwacht dat deze bomenrij dient als essentiële vliegroute.

In studiegebied 3 is een bomenrij aanwezig langs de Veldeggerweg. Deze bomenrij loopt door het midden van het studiegebied en verbindt het stedelijk gebied met de houtopstand ten noordoosten van studiegebied 3. Vanaf deze houtopstand kunnen

vleermuizen de bomenrijen volgen richting het noorden of het zuidoosten. Hiervoor lijkt niet een goed alternatief. De bomenrijen langs de N332 is naar schatting geen goed alternatief vanwege de grote hoeveelheid versturende kunstmatige verlichting van het verkeer. Aangezien de bomenrij langs de Veldeggerweg daarmee de geschikte enige vliegroute vormt vanaf het noordoostelijk deel van Heeten richting het noordoosten, wordt er verwacht dat deze bomenrij als essentiële vliegroute kan dienen voor vleermuizen.

4.2.6 Reptielen

Reptielen komen in ons land voornamelijk voor op de hogere zandgronden, in duin-, bos- of heidegebieden. De ringslang komt daarnaast ook voor in veengebieden en laat zich ook in meer stedelijk gebied zien. Deze soort komt vooral voor ten noorden van de grote rivieren. De muurhagedis is gebonden aan warme, stenige plekken en leeft in Nederland vooral in Maastricht en is daarnaast op verschillende plaatsen uitgezet. (Creemers en van Delft 2009).

Volgens verspreidingsgegevens van de NDFF komt de ringslang in de buurt van het onderzoeksgebied voor. Daarnaast ligt het onderzoeksgebied binnen het algehele verspreidingsgebied van de hazelworm, aldus verspreidingsatlas.nl.

Ringslang

De ringslang is sterk gebonden aan waterrijke habitats. De soort komt voor ten noorden van de grote rivieren en wordt vooral aangetroffen in laagveengebieden, natte heideterreinen en waterrijke zandgronden. Maar de soort komt ook voor op verhoogde terreinen zoals dijken, spoorbanen of struwelen. Belangrijk hierbij is de aanwezigheid van natuurlijke oevers met open plekken en ruigte zodat deze zowel zongelegenheid als schuilplaatsen bieden. Veel meer dan andere in Nederland levende reptielen wordt de soort ook in bebouwde omgeving en in agrarisch gebied aangetroffen. Leefgebieden van de ringslang hebben meestal veel ruimtelijke variatie en kleinschaligheid. Voor de voortplanting is de ringslang afhankelijk van warme, vochtige plekken zoals composterende bladhopen of andere rottende boomresten. In cultuurlandschap wordt intensief gebruik gemaakt van door de mens aangelegde mest-, zaagsel- en composthopen of speciaal voor de ringslang aangelegde broeihopen. Ringslangen overwinteren op vorstvrije plaatsen onder takkenbossen, struiken, in oude konijnenholen of in kelders (Creemers & van Delft 2009).

Er zijn geen permanent watervoerende elementen in of rondom het onderzoeksgebied aanwezig. Ook is er geen geschikt leefgebied aanwezig voor de ringslang om te verblijven en om zich voort te planten. Vanwege het ontbreken van functioneel leefgebied kan het voorkomen van de ringslang dan ook worden uitgesloten in het gehele onderzoeksgebied.

Hazelworm

De hazelworm leeft in bossen, bosranden, houtwallen en heide maar ook in parken en tuinen in een bosrijke omgeving. De soort wordt het meest in de randzone van heide- en bosterreinen aangetroffen. Het leefgebied bestaat uit enigszins vochtige, met dichte vegetatie bedekte gebieden. Ze hebben daarbij een voorkeur voor habitats met voldoende gevarieerde structuur in de vegetatie en ook met holen en gaten in de

grond. Door deze variatie kunnen de dieren hun temperatuur regelen zonder in alle openheid te hoeven zonnebaden. Ook in kleinschalig cultuurlandschap kan de soort worden aangetroffen. Hazelwormen leven deels ondergronds, onder blad of onder heidestruiken. De overwintering gebeurt ondergronds, in droge holten, die gedeeltelijk zelf gegraven zijn (Creemers & van Delft, 2009).

Verspreid over het onderzoeksgebied zijn enkele elementen aanwezig die potentieel geschikt leefgebied kunnen vormen voor de hazelworm. Echter, deze reptielsoort heeft een robuuster netwerk van geschikt leefgebied nodig, wat ook zonder barrières aansluit op een kernleefgebied in een heide- en bosterrein. Daarvan is in het onderzoeksgebied en de omgeving geen sprake. Aanwezigheid van de hazelworm in het onderzoeksgebied is derhalve niet aan de orde.

4.2.7 Amfibieën

4.2.7.1 Aanwezigheid soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

Zoals beschreven in paragraaf 2.2, geldt voor een aantal meer algemeen voorkomende beschermde soorten amfibieën een provinciale vrijstelling van de verboden in de wet. Het is goed mogelijk dat in of nabij het onderzoeksgebied deze soorten voorkomen, zoals de bruine kikker of gewone pad. Deze soorten komen wijdverspreid voor en stellen geen hoge eisen aan hun omgeving.

4.2.7.2 Aanwezigheid soorten waarvoor geen vrijstelling geldt

Beschermde amfibieën waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt, komen voornamelijk voor in en nabij vennen, poelen en slotjes, met helder en schoon water, in heide-, veen- en bosgebied en in de uiterwaarden. De rugstreeppad is ook in de duinen aanwezig. De geelbuikvuurpad, vuursalamander en vroedmeesterpad worden bijna uitsluitend in Zuid-Limburg aangetroffen (Creemers en van Delft 2009, verspreidingsatlas.nl).

Volgens verspreidingsgegevens van de NDFF komt de poelkikker in de buurt van het onderzoeksgebied voor. Daarnaast ligt het onderzoeksgebied binnen het algehele verspreidingsgebied van de kamsalamander, aldus verspreidingsatlas.nl.

Poelkikker

De poelkikker leeft vooral in gebieden met zwak zure, oligotrofe, schone, stilstaande wateren (vennen en hoogveenputten) in bos, heide en hoogveen maar ook in graslanden, agrarische kleipolders met kwel, laagveen, uiterwaarden en op ruderaal terrein. De poelkikker wordt slechts zelden aangetroffen bij grote vijvers, meren of stromende wateren. Hij heeft een voorkeur voor onbeschaduwde wateren met een begroeide oeverzone. De soort is kritisch wat betreft de waterkwaliteit dat voedselarm en schoon moet zijn. De dieren kunnen grote afstanden afleggen en kunnen op grote afstanden van het water worden gevonden. De poelkikker overwintert op het land waar hij zichzelf ingraaft of gebruik maakt van muizenholletjes, houtstronken of stenen. De overwinteringsplaatsen liggen afhankelijk van het landschapstype binnen de 100 à 200 meter van het water (BIJ12, 2017; Creemers & van Delft, 2009, Goverse et al. 2015).

Er zijn geen poelen of andere watervoerende elementen in of rondom het onderzoeksgebied aanwezig. Er zijn wel greppels en een wadi aanwezig in studiegebied 1, 3 en

het plangebied maar deze staan te lang droog in het jaar waardoor het ongeschikt is voor de voortplanting van de poelkikker. De poelkikker legt namelijk haar eitjes tussen de waterplanten. Het voorkomen van de poelkikker in het onderzoeksgebied is dan ook uitgesloten.

Kamsalamander

De kamsalamander komt voor in kleinschalige landschappen met bossen, heggen en struwelen. Dieren trekken half maart naar het voorplantingsbiotoop dat bestaat uit matig voedselrijke tot voedselrijke stilstaande wateren met een goed ontwikkelde onderwatervegetatie. Een poel mag niet geheel beschaduwd zijn en moet permanent water bevatten. De soort heeft een leefgebied in een straal van 300 tot 500 meter rond het voortplantingswater en overwintert tussen november en februari op vorstvrije locaties onder takenstapels of stenen. Sommige kamsalamanders blijven gedurende het hele jaar in het water (Creemers & van Delft, 2009, Goverse et al. 2015).

Het onderzoeksgebied bevat geen geschikte poelen of ander oppervlaktewater wat als voortplantingswater kan dienen. De aanwezige robuuste houtsingels zouden in theorie als geschikt landhabitat kunnen dienen. Maar deze zijn voor de kamsalamander niet bereikbaar vanwege teveel belemmerende obstakels zoals de kern van Heeten en de N332. Al met al kan gesteld worden dat de kamsalamander niet in het onderzoeksgebied aanwezig is.

4.2.8 Vissen

De beschermde vissoorten zijn veelal zeldzaam voorkomende soorten gebonden aan helder, stromend water van beekjes of rivieren. Een uitzondering hierop is de grote modderkruiper die vooral leeft in langzaam stromend water van sloten, vennen of plassen. De soort komt daar voor op plekken met veel onderwatervegetatie en een goed ontwikkelde waterbodem (Janssen en Schamineé 2004, verspreidingatlas.nl).

In het onderzoeksgebied zijn geen permanent watervoerende elementen aanwezig. De aanwezigheid van beschermde vissen in het onderzoeksgebied is daarmee uitgesloten.

4.2.9 Insecten en andere ongewervelden

Beschermde insectensoorten en andere beschermde ongewervelden zijn veelal zeldzaam en eisen een specifiek habitat. Beschermde vlindersoorten komen vooral voor in kruidenrijke en soortenrijke graslanden, heiden, venen en (vochtig) bos (Bos et al. 2006, vlinderstichting.nl). Beschermde libellensoorten leven met name in veengebieden, nabij beekjes of rivieren en bij vennen op de hogere zandgronden (Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie 2002). Beschermde keversoorten zijn gebonden aan oude, rottende bomen in bosgebieden of komen zeldzaam voor in (groter) permanent, helder open water van goede kwaliteit op veengrond (eis-nederland.nl, Janssen en Schamineé, 2004). De Europese rivierkreeft is in ons land nog maar van één plek bekend, op landgoed Warnsborn bij Arnhem. De Bataafse stroommossel is uit ons land verdwenen en de platte schijfhoren komt lokaal voor in laagveengebieden en het rivierengebied, in helder, stilstaand of zeer zwak stromend water met rijke plantengroei, in zowel meren, sloten als plassen (anemoon.org, verspreidingsatlas.nl).

In het onderzoeksgebied is geen sprake van open water, bos, soortenrijk grasland, heide of veen. Leefgebied voor deze soorten is hierdoor niet aanwezig. Beschermde insecten en andere ongewervelden zijn daarom niet te verwachten in het onderzoeksgebied.

4.3 Aanwezigheid houtopstanden

In het oosten van studiegebied 2 is een houtopstand aanwezig. De bomen en struiken die aanwezig zijn, zijn namelijk onderdeel van een eenheid bomen en struiken waarvan de oppervlakte groter is dan duizend vierkante meter. Daarnaast zijn de bomen langs de Veldeggerweg in studiegebied 3 onderdeel van een rijbeplanting die meer dan 20 bomen omvat.

5 Effectbeoordeling en advies vervolgtraject

5.1 Mogelijke effecten op beschermde gebieden

5.1.1 *Natura 2000*

Uit voorliggend onderzoek blijkt dat Natura 2000-gebied Boetelerveld op 3,6 kilometer van het onderzoeksgebied ligt. Met de geplande ruimtelijke ontwikkeling is een toename in stikstofuitstoot vanuit het onderzoeksgebied te verwachten. Nader onderzoek in de vorm van een AERIUS-berekening is derhalve noodzakelijk. Andere verstoringen als gevolg van de ontwikkeling, zoals verstoring van instandhoudingsdoelstellingen door geluid, zijn gezien de tussenliggende afstand uit te sluiten. Hiervoor is nader onderzoek daarom niet nodig.

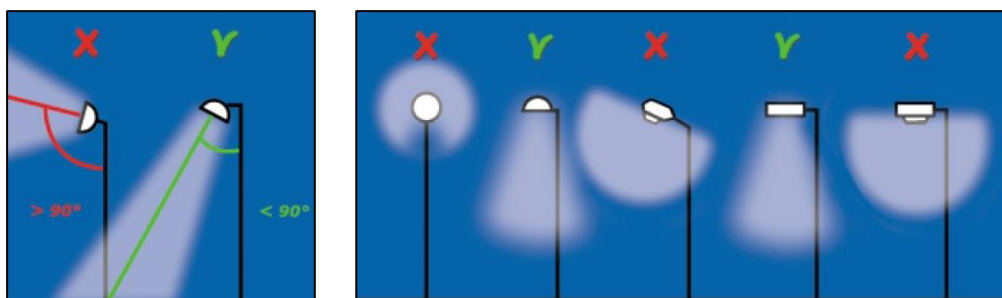
5.1.2 *Provinciale bescherming*

Het dichtstbijzijnde gedeelte van het natuurnetwerk bevindt zich op minimaal 430 meter ten westen van studiegebied 1. De bescherming van het NNN kent in de provincie Overijssel niet het begrip externe werking. Aangezien het onderzoeksgebied niet in het NNN ligt, leidt de voorgenomen ingreep niet tot vermindering van de oppervlakte, kwaliteit of samenhang van de aanwezige natuur. De voorgenomen ingreep zal geen effect op de wezenlijke waarden en kenmerken van het NNN hebben. De bescherming van het NNN staat de uitvoering van het plan daarom niet in de weg.

5.2 Mogelijke effecten op beschermde soorten

5.2.1 *Zorgplicht, voor alle in het wild levende dieren en planten*

In en rondom het onderzoeksgebied kunnen in het wild levende planten en dieren voorkomen. Bij de ruimtelijke ontwikkeling zouden deze planten en dieren kunnen worden gedood. Voor al de in het wild levende soorten geldt de zorgplicht van de Wet natuurbescherming. Dit houdt in elk geval in dat iedereen die weet dat hij schade aan natuur gaat veroorzaken door een bepaalde handeling, hij deze handeling daarom niet uitvoert, of maatregelen neemt om schade aan de natuur door de handeling zoveel mogelijk te voorkomen. Probeer bijvoorbeeld bij de ruimtelijke ingreep zoveel mogelijk bomen, struiken en overig groen te behouden. Werken buiten de winterperiode voorkomt dat dieren die in winterrust zijn verstoord of gedood worden. Wanneer verlichting wordt geplaatst, probeer uitstraling van licht naar de omgeving zoveel mogelijk te beperken, om verstoring van diersoorten te voorkomen. Dit kan bijvoorbeeld door verlichting te beperken tot die plekken waar licht noodzakelijk is, lage en gericht armaturen te gebruiken in plaats van rondstralende armaturen en lampen goed te richten.

Om verstoring van dieren door straatverlichting en andere vormen van verlichting tot een minimum te beperken, dienen lichtbundels zo veel mogelijk naar beneden te worden gericht.

5.2.2 Vogels

Uit voorliggend onderzoek blijkt verder dat in en direct rond het onderzoeksgebied vogels aanwezig zijn en ook kunnen broeden. Voor deze vogels geldt artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming, die het onder meer verbiedt vogels te doden, te vangen of in gebruik zijnde nesten van vogels te beschadigen of te vernielen.

5.2.2.1 Vogelsoorten met niet-jaarrond beschermde nesten

Bij de geplande ontwikkeling zouden nesten van broedende vogels kunnen worden beschadigd, wat verboden is onder de Wet natuurbescherming. De periode waarin de meeste vogelsoorten broeden, loopt globaal van half maart tot half augustus, maar ook broedgevallen buiten deze periode zijn gewoon beschermd. Om overtreding van de wet te voorkomen adviseren wij u om de geplande ruimtelijke ontwikkeling buiten de broedperiode te starten. Op deze manier worden geen in gebruik zijnde nesten beschadigd of vernield. Ook zullen vogels in en direct rond het onderzoeksgebied geen nest bouwen, omdat te veel verstoring aanwezig is.

Indien de werkzaamheden echt in de broedperiode gestart moeten worden, is nader onderzoek naar broedende vogels noodzakelijk. Kort voor de start van de werkzaamheden dient dan door een ecooloog met kennis van vogels door middel van één veldbezoek onderzocht te worden of broedende vogels in en direct rond het onderzoeksgebied aanwezig zijn. Als deze niet aanwezig zijn, kunnen de werkzaamheden starten. Als wel een broedende vogel aanwezig is, mogen de werkzaamheden niet starten. Er dient dan met een ecooloog met kennis van vogels naar een oplossing gezocht te worden.

5.2.2.2 Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten

Naast soorten waarvan het nest alleen in de broedtijd beschermd is, zijn mogelijk ook soorten aanwezig waarvan het nest jaarrond is beschermd. Dit betreft de soorten boomvalk, sperwer, ransuil, steenuil, kerkuil en huismus. Met de geplande werkzaamheden kunnen mogelijke nesten worden verstoord en/of essentieel leefgebied worden aangetast. Ook is kans aanwezig op het verwonden of doden van vogels. In deze gevallen is sprake van overtreding van de Wet natuurbescherming.

In studiegebied 3 is er een middelgroot nest aangetroffen dat mogelijk toebehoort aan een boomvalk, sperwer of ransuil. Indien dit het geval is, is het mogelijk dat het gehele onderzoeksgebied als primair foerageergebied dient voor deze soorten. Dit beperkt zich dus niet enkel tot studiegebied 3. Als er met de geplande werkzaamheden geen

rekening wordt gehouden met dit nest, gaat het nest mogelijk verloren (bijvoorbeeld bij kap) of vindt verstoring plaats (bijvoorbeeld bij werkzaamheden in de broedperiode van deze soorten), waardoor de functionaliteit van het nest wordt aangetast. Verlies van functionaliteit kan ook plaatsvinden, omdat omliggend primair leefgebied door de ruimtelijke ontwikkeling verloren is gegaan. In deze gevallen is sprake van overtreding van de Wet natuurbescherming. Om uit te sluiten of het nest toebehoort aan één van bovengenoemde soorten, dient er nader onderzoek te worden gedaan.

Mogelijk maakt het onderzoeksgebied deel uit van het foerageergebied van de kerkuil of steenuil. De geplande werkzaamheden in ieder deelgebied kunnen negatieve effecten hebben op het leefgebied van beide uilensoorten. In het geval dit leidt tot aantasting van de functionaliteit van de nestplaatsen in de omgeving, is sprake van een overtreding van de Wet natuurbescherming. De aan- of afwezigheid van essentieel leefgebied van beide soorten dient daarom nader onderzocht te worden.

In het plangebied en studiegebied 1 en 3 zijn groenstructuren aanwezig die mogelijk essentieel foerageergebied vormen voor huismussen die in de omgeving van het onderzoeksgebied aanwezig zijn (zie paragraaf 4.2.2.2 voor de specifieke elementen). In het geval met de geplande ruimtelijke ontwikkeling één van deze groenstructuren verloren gaat, kan hierdoor mogelijk de functionaliteit van huismusnesten in de omgeving worden aangetast. In dat geval is sprake van overtreding van de Wet natuurbescherming. Nader onderzoek is dan naar het betreffende te verwijderen element nodig.

Overige vogelsoorten waarvan het nest jaarrond is beschermd zijn niet in het onderzoeksgebied of in de omgeving aanwezig.

5.2.3 Overige beschermde soorten

5.2.3.1 Soorten waarvoor provinciale vrijstelling geldt

In en nabij het onderzoeksgebied kunnen ook soorten voorkomen die zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming, maar waarvoor een provinciale vrijstelling van de verboden geldt, voor werkzaamheden die men uitvoert in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Dit betreft bijvoorbeeld de soorten bruine kikker en gewone pad. Door de provinciale vrijstelling staat de aanwezigheid van deze soorten de geplande ontwikkeling niet in de weg. Wel geldt ook voor deze soorten altijd de eerder beschreven zorgplicht.

5.2.3.2 Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Door het uitgevoerde onderzoek is duidelijk geworden dat enkele essentiële elementen, van soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt, niet op voorhand kunnen worden uitgesloten in het onderzoeksgebied. Het betreft essentieel leefgebied van steenmarter, bunzing, wezel, das en egel en een mogelijk essentiële vliegroute van vleermuizen.

Beschermingsregime 'andere soorten'

De steenmarter, bunzing, wezel, das en egel vallen onder het beschermingsregime 'andere soorten', waarvoor de verboden van artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming gelden. Daarmee is het onder meer verboden deze soorten te doden of rust- of verblijfplaatsen te beschadigen.

De steenmarter is een opportunistische soort en kan zich ook wel in stedelijk gebied handhaven, mits er voldoende natuurlijke elementen aanwezig zijn. Met de mogelijke ruimtelijke ontwikkeling in het onderzoeksgebied, hoeft dus niet per se een negatief effect op te treden. Echter, de mate van de hoeveelheid groen is daarin wel belangrijk. Omdat dit nog niet bekend is, is daarom op voorhand niet in te schatten welk specifiek element in welk deelgebied essentieel kan zijn. Derhalve is nader onderzoek voor elk deelgebied noodzakelijk.

Voor de bunzing, wezel en egel kan iedere houtsingel in ieder deelgebied mogelijk essentieel leefgebied vormen. In het geval in een deelgebied een houtsingel wordt aangetast of verwijderd, kan sprake zijn van het doden van individuen of het vernielen van verblijfplaatsen. Daarom is nader onderzoek naar de bunzing en wezel hiervoor in het betreffende deelgebied noodzakelijk.

Voor de das kan het gehele onderzoeksgebied als mogelijk essentieel leefgebied in gebruik zijn. Bij een ruimtelijke ontwikkeling kan belangrijk foerageergebied, of een aanwezige verblijfplaats verloren gaan. Derhalve is voor de soort voor ieder deelgebied nader onderzoek noodzakelijk.

Indien verblijfplaatsen of essentieel leefgebied aanwezig blijken, dan moeten voor de werkzaamheden mitigerende maatregelen worden getroffen om negatieve effecten zoveel mogelijk te voorkomen. Ook is voor de werkzaamheden dan waarschijnlijk een ontheffing van de Wet natuurbescherming noodzakelijk.

Beschermingsregime Habitatrichtlijn

De mogelijk essentiële vliegroute van vleermuizen valt onder de habitatrichtlijn. Vleermuizen zijn habitatrichtlijnsoorten, waarvoor de verboden van artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming gelden.

Indien ruimtelijke ontwikkelingen plaatsvinden in studiegebied 3 is kans op verstoring van de mogelijk aanwezige essentiële vliegroute door bouwlampen, bouwwerkzaamheden, etc. reëel. Indien de bomenrij wordt gekapt, of er onderbrekingen in worden aangebracht door enkele bomen te kappen, kan de mogelijk aanwezige functie van vliegroute ook verloren gaan. Vleermuizen gebruiken bomenrijen zoals op de Veldegeweg om van hun verblijfplaats naar een foerageergebied te vliegen. Indien deze route wordt aangetast kunnen vleermuizen deze route niet meer vliegen en kunnen ze in het meest ongunstige geval hun verblijfplaats verlaten. Er is dan sprake van overtreding van de Wet natuurbescherming. In geval ruimtelijke ontwikkelingen in studiegebied 3 gaan plaatsvinden, is nader onderzoek naar de bomenrij noodzakelijk.

Indien de vliegroute essentieel blijkt, dan moeten voor de werkzaamheden mitigerende maatregelen worden getroffen om negatieve effecten zoveel mogelijk te voorkomen. Ook is voor de werkzaamheden dan waarschijnlijk een ontheffing van de Wet natuurbescherming noodzakelijk.

Andere soorten waarvoor de provinciale vrijstelling niet geldt, zijn niet in of nabij het onderzoeksgebied aanwezig. Negatieve effecten op die soorten zijn dan ook niet te verwachten en nader onderzoek naar die soorten is dan ook niet nodig.

5.2.4 Aanvullend onderzoek naar beschermde soorten: onderzoekseisen en -periodes

Voor veel beschermde plant- en diersoorten zijn protocollen opgesteld waarin beschreven staat waar het nader soortgericht onderzoek aan moet voldoen om aan- of afwezigheid van de betreffende soort aan te kunnen tonen.

5.2.4.1 Kleine marters (bunzing en wezel)

De aanwezigheid van kleine marters kan worden vastgesteld door het gebruik van de 'struikrover'; een buis met wildcamera waarmee kleine marters kunnen worden waargenomen (zoogdiervereniging.nl) in combinatie met een andere methode, zoals cameravallen, marterboxen, sporenbuizen en nestkasten. Wanneer onderzoek in de actieve periode (maart tot en met augustus) van de dieren wordt gedaan, dan dienen de onderzoeksinstrumenten minimaal 6 weken op de onderzoek locatie te worden geplaatst. Buiten de actieve periode van de dieren is er minder trefkans. Daarom is dan een dubbele hoeveelheid instrumenten nodig en dient er minimaal 12 weken onderzoek te worden gedaan (Bouwens 2017).

5.2.4.2 Steenmarter

Voor de steenmarter is geen kennisdocument beschikbaar. Om aan- of afwezigheid vast te stellen wordt tijdens andere veldbezoeken in de periode van februari tot en met oktober gelet op sporen en individuen van deze soort. Ook wordt extra navraag gedaan bij gebruikers van het studiegebied of omwonenden. Tenslotte kunnen op verdachte plekken nog cameravallen geplaatst worden.

5.2.4.3 Das

Aanwezigheid van dassen in een gebied kan het beste aangetoond worden door de sporen die ze achterlaten te inventariseren, cameravallen te plaatsen en navraag te doen bij plaatselijke dassenwerkgroepen.

Er wordt voor sporenonderzoek in het plangebied en de omgeving ervan gezocht naar burchten, graafactiviteit, wissels, haar aan prikkeldraad, mestputjes, vraatsporen, etc. Deze zaken zijn in agrarisch gebied vooral te vinden langs beplantings- en boselementen en andere lijnvormige elementen. Dit onderzoek wordt verricht van september tot en met mei. Daarbij wordt rekening gehouden met minder activiteit gedurende koudere perioden.

Indien met het sporenonderzoek aanwijzingen worden gevonden die kunnen duiden op aanwezigheid van de das, worden op deze plekken cameravallen geplaatst (BIJ12 2017). Deze cameravallen blijven minimaal zes weken staan, waarbij éénmaal de batterijen en geheugenkaartjes worden vervangen.

Vaak zijn dassenwerkgroepen actief in gebieden. Zij beschikken over veel informatie ten aanzien van de das. Wij gaan na of een dergelijke werkgroep in de omgeving actief is en doen bij hun navraag over recente activiteit van de laatste vijf jaar. Eventueel doen we ook navraag bij beheerders en omwonenden.

Afwezigheid van de das kan middels bovenstaand onderzoek aangetoond worden, als drie veldbezoeken onder goede omstandigheden en voldoende verspreid over het jaar worden uitgevoerd én navraag is gedaan bij dassenwerkgroepen, beheerders en/of

omwonenden. Als in dat geval geen aanwijzingen zijn gevonden dat de das aanwezig is in het onderzoeksgebied én eventueel aanwezige burchten al langer dan vijf jaar buiten gebruik zijn, kan de aanwezigheid van de das met voldoende juridische zekerheid uitgesloten worden (BIJ12 2017).

5.2.4.4 Egel

Voor de steenmarter is geen kennisdocument beschikbaar. Om aan- of afwezigheid vast te stellen wordt tijdens andere veldbezoeken in de periode van februari tot en met oktober gelet op sporen en individuen van deze soort. Ook wordt extra navraag gedaan bij gebruikers van het studiegebied of omwonenden. Tenslotte kunnen op verdachte plekken nog cameravallen geplaatst worden.

5.2.4.5 Roofvogelonderzoek (boomvalk, sperwer en ransuil)

Nestonderzoek vindt plaats door in de broedperiode van de te onderzoeken vogels te kijken of deze aanwezig zijn bij het nest en broedgedrag vertonen. Hierbij dient het nest minimaal drie maal gecontroleerd te worden. Het onderzoek vindt plaats in het voorjaar tot en met de zomer, waarbij de veldbezoeken verspreid over deze periode uitgevoerd worden.

5.2.4.6 Kerkuil

Het nader onderzoek naar het broedgebied van de kerkuil dient plaats te vinden volgens bepaalde richtlijnen zoals verwoord in het kennisdocument van de kerkuil (BIJ12, 2017). Onderzoek naar de aanwezigheid van (nesten van) kerkuilen dient door middel van een combinatie van zowel veldonderzoek als navraag bij uilenwerkgroepen en omwonenden te gebeuren. Ook dient voornamelijk in februari en maart gelet te worden op krijssende uilen en vanaf juni tot augustus op bedelende jongen. In totaal dienen minimaal drie veldbezoeken uitgevoerd te worden.

5.2.4.7 Steenuil

Onderzoek naar de steenuil dient te worden uitgevoerd conform de richtlijnen van het kennisdocument steenuil (BIJ12, 2017). De aanwezigheid van de steenuil kan het gehele jaar worden aangetoond. De beste periode om een territorium van een steenuil vast te stellen is van 15 februari tot en met 15 april. In deze periode kunnen 's avonds territoriumroepen van een steenuil worden afgespeeld. Ook dient overdag het plangebied op sporen van een steenuil onderzocht te worden. In totaal dienen minimaal drie veldbezoeken verricht te worden om afwezigheid met voldoende zekerheid aan te kunnen tonen. De afwezigheid van broedende steenuilen is met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid aangetoond als tijdens drie gerichte veldbezoeken in de periode van 15 februari tot en met 30 april geen aanwezigheid kan worden aangetoond.

5.2.4.8 Essentiële vliegroute onderzoek vleermuizen

Het nader onderzoek naar een essentiële vliegroute van vleermuizen dient plaats te vinden volgens bepaalde richtlijnen, zoals verwoord in het vleermuisprotocol 2021 (Netwerk Groene Bureaus, Gegevensautoriteit Natuur). Het vleermuisprotocol stelt vast dat er minimaal twee veldbezoeken uitgevoerd dienen te worden. Eén daarvan dient plaats te vinden in de periode van 15 mei tot en met 15 juli. Het andere veldbezoek kan pas na en tussenperiode van 8 weken worden uitgevoerd.

Tijdens deze veldbezoeken zal gebruik worden gemaakt van een batdetector of batlogger. Dit zijn apparaten waarmee de onhoorbare ultrasone geluiden van vleermuizen worden opgevangen en vertaald in voor mensen hoorbare geluiden. Door het uitvoeren van twee veldbezoeken kan met voldoende juridische zekerheid aannemelijk worden gemaakt of er een essentiële vliegroute aan- of afwezig is in studiegebied 3. Mocht uit dit onderzoek blijken er een essentiële vliegroute van vleermuizen aanwezig is, dan dient mogelijk een ontheffing Wet natuurbescherming aangevraagd te worden.

Navolgend overzicht geeft de onderzoeksperiodes van alle te onderzoeken soorten weer.

Overzicht van onderzoeksperiodes van de te onderzoeken soorten.

Soortgroep	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Steenmarter												
Kleine marters												
Das												
Egel												
Steenuil												
Kerkuil												
Roofvogel												
Essentiële vliegroute vleermuizen												

5.3 Mogelijke effecten op beschermde houtopstanden

In het onderzoeksgebied is een houtopstand van meer dan 10 are aanwezig en ook een bommenrij van meer dan 20 bomen. Echter, deze structuren liggen in studiegebied 2 en 3 en deze liggen in zijn geheel binnen de bebouwde kom van beschermde houtopstanden. Zie navolgende afbeelding voor de bebouwde komgrens van het noordelijk deel van Heeten. Het beschermingsregime voor houtopstanden van de Wet natuurbescherming is hier daarom niet op van toepassing.

langs de N332. Trek vervolgens de bomen die ten noorden van studiegebied 1 staan langs de N332 door tot aan de rotonde ten noordwesten van studiegebied 1. Verbind deze dan met de bestaande bomenrijen. Op deze manier wordt er een potentiële vliegrouete gecreëerd voor vleermuizen richting het noorden.

5.4.1.2 Wadi

Momenteel is er een grote wadi aanwezig in het zuiden van het plangebied. Deze dient als afwatering van de wijk die ten zuiden van de wadi ligt. Vaak worden robuuste grassoorten gebruikt als beplanting voor een wadi. Maar door dit te combineren met hogere beplanting die van nature gewend is aan wisselende waterstanden ontstaat er meer variatie. Dit heeft een positief effect op de biodiversiteit. Deze natuurlijke wadi's kunnen dan ook functioneren als een ecologische hotspot en stepping stone. Ook zorgt de variatie in beplanting voor een goede doorwortelde bodem die op de lange termijn waterdoorlatend blijft. Een natuurlijke wadi is tevens goedkoper in onderhoud dan een met gras ingezaaide wadi.

5.4.1.3 Poel

Een ander waardevol natuurlijk element is een poel. Globale eisen aan een poel zijn:

- De poelen moeten geïsoleerd van ander oppervlaktewater liggen om te voorkomen dat vis in de poelen kan komen en de eitjes en larven van de amfibieën opeten.
- Afmeting ligt tussen 2000 m² en 150 m².
- De poel loopt af tot maximaal 1,5 meter diep (kleinere poelen tot 1 meter diep)
- Afhankelijk van de grondwaterstand kunnen de poelen ook een leembodem krijgen om ervoor te zorgen dat er permanent water in de poel blijft staan, ook in de zomer.
- Leg land/overwinteringshabitat voor amfibieën in de directe omgeving van de poel aan. Dit bestaat uit bosjes en geleidende structuren als ruigtestroken, hagen of houtwallen die aanwezig zijn naar de poel toe. Zo kan de wadi bijvoorbeeld worden verbonden met de bestaande houtsingel in studiegebied 2 doormiddel van bijvoorbeeld een ruigtestrook, houtsingel of takkenril.

5.4.2 **Overige mogelijkheden voor ecologische versterkingen**

- Variatie is heel belangrijk. Hoe meer variatie er in het gebied is hoe meer verschillende soorten zich er kunnen vestigen. Denk hierbij aan variatie in vegetatie, hoogteverschillen in het landschap, aan- of afwezigheid van water, bodemopbouw, etc. Hierbij is robuustheid wel belangrijk. Oftewel dat het gebied met bijvoorbeeld water of een houtsingel groot genoeg is om zichzelf te handhaven.
- In het gebied zijn kleine hoogteverschillen aanwezig. Door deze hoogteverschillen kan er een diversiteit aan flora ontstaan.
- Zorg voor overhoekjes met dood hout, steen en bladhopen waar allerlei insecten, amfibieën en kleine zoogdieren kunnen leven en overwinteren.
- Het aanleggen van kruidenrijk grasland of ruigte- en distelstroken met inheemse en streekeigen soorten is ook erg waardevol voor de biodiversiteit in het onderzoeksgebied. Hiermee neemt de hoeveelheid insecten toe, wat weer als voedsel dient voor andere dieren.
- Tenslotte kan ook gedacht worden aan het natuurinclusief inrichten van de nieuwbouwwoningen.

6 Conclusie

De gemeente Raalte is voornemens om de woningbouwlocatie 'de Veldegge' in Heeten aan de noordzijde, op een gebied van ca. 3,5 hectare, uit te breiden. De ambitie is om in te zetten op een inclusieve samenleving en de bouw van duurzame woningen. Gefaseerde ontwikkeling is het uitgangspunt, met een kwalitatief woningbouwprogramma, dat aansluit bij de behoefte in Heeten.

Voor de vaststelling van een nieuw bestemmingsplan is het noodzakelijk dat de haalbaarheid ervan wordt aangetoond. Er dient daarom vanuit de ecologie onderzocht te worden of met de ruimtelijke ontwikkelingen die het plan toestaat sprake is van overtreding van de geldende natuurwet- en regelgeving. In deze quick scan is onderzocht of er beschermde natuurwaarden, volgens de nu geldende natuurwet- en regelgeving, aan- of afwezig zijn in het onderzoeksgebied. Ook is nagegaan of de ruimtelijke ontwikkeling die mogelijk wordt gemaakt, mogelijk negatieve effecten kan hebben op beschermde natuur buiten het onderzoeksgebied.

6.1 Gebiedsbescherming

Natura 2000-gebied Boetelerveld ligt in de buurt van het onderzoeksgebied. Een negatief effect op de instandhoudingsdoelstellingen van het Boetelerveld is vanwege een mogelijke toename in stikstofdepositie door de ruimtelijke ontwikkeling in het onderzoeksgebied niet uit te sluiten. Hiervoor dient een AERIUS-berekening uitgevoerd te worden.

Verder blijkt uit de quick scan dat in de omgeving van het onderzoeksgebied geen Natuurnetwerk Nederland of andere provinciaal beschermde natuur aanwezig is. De provinciale bescherming van deze gebieden staat de uitvoering van het plan dan ook niet in de weg en nader onderzoek hiernaar is niet noodzakelijk.

6.2 Soortenbescherming

In en rondom het onderzoeksgebied kunnen in het wild levende planten en dieren aanwezig zijn. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor deze soorten en hun directe leefomgeving.

In en nabij het onderzoeksgebied kunnen ook soorten voorkomen die zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming, maar waarvoor een provinciale vrijstelling van de verboden geldt, voor werkzaamheden die men uitvoert in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Door de provinciale vrijstelling staat de aanwezigheid van deze soorten de geplande ontwikkeling niet in de weg. Daarnaast zijn mogelijk nog enkele essentiële elementen aanwezig, voor soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt. Zo blijkt uit de quick scan dat in en rondom het onderzoeksgebied vogels kunnen broeden. Om overtreding van de wet te voorkomen wordt geadviseerd om de geplande ruimtelijke ontwikkeling buiten de broedperiode te starten. Op deze manier worden geen in gebruik zijnde nesten beschadigd of vernield.

Er zijn mogelijk nest- of verblijfplaatsen of (essentieel) leefgebied van steenmarter, bunzing, wezel, egel, das, huismus, steenuil, kerkuil, ransuil, boomvalk of sperwer aanwezig binnen het onderzoeksgebied. Ook is mogelijk een essentiële vliegroute van vleermuizen aanwezig.

Hieronder is een overzicht weergegeven. Als het benoemde deelgebied, een deel ervan of een specifiek natuurlijk element worden verwijderd of aangetast, is nader onderzoek naar de betreffende soort noodzakelijk:

- huismus
 - Plangebied
 - Houtsingel/bosschage in zuidoostelijke punt
 - Jonge houtsingel en greppel in noordelijk deel
 - Studiegebied 1
 - Kleine houtsingel aan westzijde, ten oosten van tennisclubhuis
 - Studiegebied 3
 - Greppel met struiken op westelijke grens
- Boomvalk, sperwer en ransuil
 - Hele onderzoeksgebied
- Steenuil en kerkuil
 - Hele onderzoeksgebied
- Steenmarter
 - Hele onderzoeksgebied
- Bunzing en wezel
 - Plangebied
 - Houtsingel/bosschage in zuidoostelijke punt
 - Jonge houtsingel en greppel in noordelijk deel
 - Studiegebied 1
 - Kleine houtsingel aan westzijde, ten oosten van tennisclubhuis
 - Studiegebied 2
 - Houtsingel aan de oostzijde van het studiegebied
 - Studiegebied 3
 - Greppel met struiken op westelijke grens
 - Houtsingel in de zuidoostelijke punt
- Das
 - Hele onderzoeksgebied
- Egel
 - Plangebied
 - Houtsingel/bosschage in zuidoostelijke punt
 - Jonge houtsingel en greppel in noordelijk deel
 - Studiegebied 1
 - Kleine houtsingel aan westzijde, ten oosten van tennisclubhuis
 - Studiegebied 2
 - Houtsingel aan de oostzijde van het studiegebied
 - Studiegebied 3
 - Greppel met struiken op westelijke grens
- Essentiële vliegroute vleermuis
 - Studiegebied 3
 - Bomenrij langs de Veldeggerweg

Om uitsluitel te krijgen over de aan- of afwezigheid van deze soorten dient nader soortgericht onderzoek uitgevoerd te worden. Indien nest- of verblijfplaatsen of leefgebied aanwezig blijken, dan moeten voor de werkzaamheden mitigerende maatregelen worden getroffen om negatieve effecten zoveel mogelijk te voorkomen. Ook is voor de werkzaamheden dan waarschijnlijk een ontheffing van de Wet natuurbescherming noodzakelijk.

6.3 Bescherming houtopstanden

Bij deze ruimtelijke ontwikkeling wordt geen houtopstand geveld waarop de regels van de Wet natuurbescherming van toepassing zijn. De bescherming van houtopstanden vormt dan ook geen beperking voor de beoogde ruimtelijke ontwikkeling.

6.4 Vervolgstappen

- Houd rekening met de zorgplicht;
- Houd rekening met broedende vogels;
- Laat nader onderzoek uitvoeren naar boomvalk, sperwer, ransuil, steenuil, kerkuil, huismus, bunzing, wezel, steenmarter, das, egel en vleermuizen volgens overzicht uit paragraaf 6.2;
- Laat een AERIUS-berekening uitvoeren.

Geraadpleegde bronnen

Literatuur

BIJ12. 2017a. Kennisdocument Huismus *Passer domesticus*, versie 1.0, juli 2017. BIJ12, Utrecht.

BIJ12. 2017b. Kennisdocument Gierzwaluw *Apus apus*, versie 1.0, juli 2017. BIJ12, Utrecht.

BIJ12. 2017c. Kennisdocument Roek *Corvus frugilegus*, versie 1.0, juli 2017. BIJ12, Utrecht.

BIJ12. 2017d. Kennisdocument Steenuil *Athene noctua*, versie 1.0, juli 2017. BIJ12, Utrecht.

BIJ12. 2017e. Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*, versie 1.0, juli 2017. BIJ12, Utrecht.

Bos, F. Bosveld, M. Groenendijk, D. van Swaay, C. Wynhof, I. De Vlinderstichting. 2006. De dagvlinders van Nederland. Verspreiding en bescherming. Nederlandse fauna deel 7.

Bouwens, S. 2017. Handreiking kleine marters in relatie tot soortbescherming. Provincie Noord-Brabant. Zoogdiervereniging, rapport 2017.32.

Creemers, R. van Delft, J. 2009. De Amfibieën en Reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna deel 9.

Dietz, Ch. von Helversen, O. Nill, D. 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika.

Janssen, J. A. M. Schamineé, J. H. J. 2004. Europese Natuur in Nederland. Soorten van de habitatrichtlijn.

Lange, R. Twisk, P. van Winden, A. van Diepenbeek, A. 2003. Zoogdieren van West-Europa.

Limpens, H. J. G. A. Twisk, P. Veenbaas, G. 2004. Met vleermuizen overweg. Uitgave DDW en VZZ.

Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie. 2002. De Nederlandse Libellen (Odonata). Nederlandse Fauna deel 4.

Netwerk Groene Bureaus, Definitielijst Netwerk Groene Bureaus 2020, 16 januari 2020.

Ministerie EZLI. 2012. Memorie van toelichting bij Wet natuurbescherming. Kamerstuk.

Ministerie EZ. 2015. Memorie van antwoord bij Wet natuurbescherming. Kamerstuk Eerste Kamer der Staten-Generaal.

Provincie Overijssel, 2019. Soortenbescherming in Overijssel. Bunzing, egel, hermelijn en wezel. Provincie Overijssel.

SOVON. 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels. Verspreiding, aantallen, verandering. Nederlandse Fauna deel 5.

Sparrus, L. Odé, B. Beringen, R. Basisrapport Rode Lijst Vaatplanten 2012 volgens Nederlandse en IUCN-criteria. FLORON rapport 57.

Zoogdiervereniging & Probos. 2012. Laanbeheer en vleermuizen; met oog voor veiligheid en cultuurhistorie; met bijdragen van E. A. Jansen, M. H. A. van Benthem, C. de Groot, P. Twisk & H. J. G. A. Limpens.

Websites

www.aanpakstikstof.nl

www.anemoon.org

www.aerius.nl

www.eis-nederland.nl

www.ndff.nl

www.ravon.nl

www.sovon.nl

statline.cbs.nl

www.synbiosys.alterra.nl

www.verspreidingsatlas.nl

www.vlinderstichting.nl

www.vogelbescherming.nl

Bijlage 1. Wettelijk kader

Gebiedsbescherming

Inleiding

Op grond van artikel 2.1 van de Wet natuurbescherming kunnen natuurgebieden of andere gebieden die belangrijk zijn voor flora en fauna, door de Minister worden aangewezen ter uitvoering van de Vogelrichtlijn- en/of Habitatrichtlijn, de zogeheten Natura 2000-gebieden. Ook kan de Minister op grond van deze wet in enkele specifieke gevallen bijzondere nationale natuurgebieden aanwijzen. De Wet natuurbescherming draagt Gedeputeerde Staten daarnaast op, om in hun provincie te zorgen voor een landelijk ecologisch netwerk, genaamd Natuurnetwerk Nederland. De bescherming van dit natuurnetwerk wordt geregeld bij provinciale verordening. Daarnaast kunnen provincies bij provinciale verordening andere gebieden met bijzondere natuurwaarden beschermen, genaamd bijzondere provinciale natuurgebieden en bijzondere provinciale landschappen. Hieronder wordt een toelichting gegeven bij de verschillende vormen van gebiedsbescherming.

Natura 2000-gebieden en bijzondere nationale natuurgebieden

Voor alle Natura 2000-gebieden en bijzondere nationale natuurgebieden geldt op basis van artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming een zorgplicht. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor deze gebieden. Dit houdt onder meer in dat men negatieve gevolgen voor deze gebieden zoveel mogelijk beperkt door het nemen van alle maatregelen die redelijkerwijs kunnen worden verwacht. Uit de Memorie van Toelichting blijkt, dat de Wet natuurbescherming, buiten de zorgplicht, al voldoende instrumenten bevat om schadelijke handelingen in Natura 2000-gebieden te beperken. Deze zorgplicht is daarmee primair bedoeld om de eigen verantwoordelijkheid vast te leggen, die een ieder heeft voor een zorgvuldige omgang met de natuurwaarden in Natura 2000-gebieden.

Natura 2000-gebieden

Bij de aanwijzing van een Natura 2000-gebied worden voor het gebied instandhoudingsdoelstellingen voor te beschermen soorten en/ of habitats vastgesteld. Conform artikel 2.7, lid 2 van de Wet natuurbescherming is het verboden om zonder vergunning een project te realiseren dat afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied. Als een plan of project mogelijk negatieve gevolgen kan hebben op Natura 2000-gebied, vindt eerst een globale toetsing plaats, de voortoets. Als uit de voortoets blijkt dat er zeker geen negatieve gevolgen zijn, dan kan het betreffende plan worden vastgesteld, of geldt in het geval van een project geen vergunningplicht. Als de kans op significante gevolgen niet kan worden uitgesloten dan moet, conform artikel 2.8 van de Wet natuurbescherming een passende beoordeling worden gemaakt. In dit geval wordt een plan eveneens m.e.r.-plichtig¹. Blijkt uit de passende beoordeling dat er geen aantasting plaatsvindt van de natuurlijke kenmerken van een Natura 2000-gebied, dan kan het betreffende plan worden vastgesteld, of kan voor de projecten door Gedeputeerde

¹ Richtlijn 2001/42/EG van het Europees Parlement en de Raad van 27 juni 2001, welke plicht in de Nederlandse wetgeving is verankerd in artikel 7.2a van de Wet milieubeheer.

Staten een vergunning worden verleend. In bepaalde gevallen kan, ondanks dat uit de passende beoordeling blijkt dat aantasting van de natuurlijke kenmerken mogelijk is, een plan toch worden vastgesteld of kan een vergunning toch worden verleend. Er dient dan te worden voldaan aan de zogeheten ADC criteria. De ADC criteria houden in: i) dat er geen alternatieve oplossingen zijn, ii) dat er sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang en iii) dat de nodige compenserende maatregelen worden getroffen.

Bijzondere nationale natuurgebieden

In uitzonderlijke gevallen kan de Minister, op grond van artikel 2.11, bijzondere nationale natuurgebieden aanwijzen. De Minister kan dit doen voor een gebied dat is of wordt aangemeld als Habitatrichtlijngebied, maar nog niet definitief is aangewezen. Ook kan het voor een gebied dat nog geen onderdeel is van het Natura 2000-netwerk, maar waar compenserende maatregelen worden getroffen voor de realisatie van een project met significante gevolgen. Tot slot kan een gebied worden aangewezen in het geval dat dat noodzakelijk is in het kader van de Vogel- of Habitatrichtlijn, om een gunstige staat van instandhouding te realiseren. Ter bescherming van de bijzondere nationale natuurgebieden kan de Minister verschillende maatregelen nemen, waaronder toegangsbeperkingen tot het gebied, het gebruik maken van zijn of haar aanschrijvingsbevoegdheid en het treffen van behoud- en herstelmaatregelen in het gebied.

Natuurnetwerk Nederland

Ter bescherming van vogelsoorten, van soorten van de Habitatrichtlijn en van rode lijstsoorten dienen provincies, op basis van artikel 1.12 van de Wet natuurbescherming, zorg te dragen voor de totstandkoming en instandhouding van een samenhangend ecologisch netwerk, genaamd Natuurnetwerk Nederland (voorheen Ecologische Hoofdstructuur, EHS). Voor dit netwerk geldt, op basis van artikel 2.10 van het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (het Barro), een 'nee, tenzij'-beschermingsregime. Het bestemmingsplan, of een omgevingsvergunning waarmee van het bestemmingsplan wordt afgeweken, maakt geen ontwikkelingen mogelijk die kunnen leiden tot een significante vermindering van de oppervlakte, kwaliteit of samenhang van de aanwezige natuur, of tot een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van deze gebieden, *tenzij* er sprake is van groot openbaar belang, er geen reële alternatieven zijn, negatieve effecten zoveel mogelijk worden beperkt en overblijvende negatieve effecten worden gecompenseerd.

Provincies dienen deze bescherming te regelen bij provinciale verordening. Daarnaast kunnen provincies bij provinciale verordening andere gebieden met bijzondere natuurwaarden beschermen, zoals weidevogelgebieden of ganzenfoerageergebied. De precieze invulling van de bescherming verschilt van provincie tot provincie. In paragraaf 2.1 staat de bescherming beschreven die in dit geval van toepassing is.

Soortenbescherming

Verboden en zorgplicht

Voor een aantal soorten is door middel van verboden een beschermingsregime opgenomen in de Wet natuurbescherming. Er is een apart beschermingsregime voor Vogelrichtlijnsoorten (artikelen 3.1-3.4), voor Habitatrichtlijnsoorten (artikelen 3.5-3.9) en voor andere soorten (artikelen 3.10 en 3.11).

Naast de beschermde plant- en diersoorten geldt op basis van artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming voor al de in het wild levende soorten ook een zorgplicht. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor deze soorten en hun directe leefomgeving. Dit houdt onder meer in dat men negatieve gevolgen voor aanwezige soorten zoveel mogelijk beperkt door het nemen van alle maatregelen die redelijkerwijs kunnen worden verwacht.

Vogelrichtlijnsoorten

Voor ruimtelijke ingrepen zijn de volgende verboden relevant: het is verboden om van nature in Nederland in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen, het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van deze soorten te beschadigen of te vernielen of nesten van vogels weg te nemen. Ook is het verboden deze soorten opzettelijk te storen wanneer dit van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de soort.

De verboden in de wet zorgen voor een goede bescherming van nesten van alle in het wild levende vogelsoorten tijdens het broedseizoen. Globaal loopt het broedseizoen van half maart tot half augustus, maar ook de nesten van broedende vogels buiten deze periode zijn beschermd. Daarnaast zijn van een aantal vogelsoorten de nesten jaarrond beschermd, dus ook als ze niet als broedlocatie worden gebruikt. Het betreft dan over het algemeen soorten die hun nest het gehele jaar als verblijfplaats gebruiken of soorten die niet of nauwelijks in staat zijn om een eigen nest te bouwen.

Habitatrichtlijnsoorten

Voor ruimtelijke ingrepen zijn de volgende verboden relevant: het is verboden om soorten van de Habitatrichtlijn en van de verdragen van Bonn en Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden, te vangen of te verstoren, om eieren opzettelijk te vernielen, om voortplantings- of rustplaatsen te beschadigen en om planten van de Habitatrichtlijn en van het verdrag van Bern opzettelijk te onttwortelen of te vernielen.

Andere soorten

Naast de Vogelrichtlijnsoorten en de Habitatrichtlijnsoorten worden in de wet een aantal diersoorten en plantensoorten beschermd. Voor deze soorten zijn bij ruimtelijke ingrepen de volgende verboden relevant: het is verboden de beschermde diersoorten opzettelijk te doden of te vangen en om de vaste voortplantings- of rustplaatsen te beschadigen en het is verboden om de beschermde plantensoorten opzettelijk te plukken, onttwortelen of te vernielen.

Opzetvereiste

Bij veel van de hierboven genoemde verboden is er sprake van een opzetvereiste. Zo is het verboden om vogelnesten *opzettelijk* te beschadigen. In de wet wordt bij deze opzet uitgegaan van 'voorwaardelijke opzet'. Bij voorwaardelijke opzet is men zich bij het handelen bewust van de mogelijke negatieve consequenties, terwijl men de handeling toch uitvoert. Een voorbeeld van voorwaardelijke opzet is iemand die in het voorjaar een boom omzaagt en daarbij 'per ongeluk' een vogelnest beschadigt. De persoon had niet de opzet dit nest te beschadigen. Maar in de broedtijd van vogels is er wel een aanzienlijke kans dat er in een boom een vogel nestelt. Er kan daarom toch sprake zijn van opzettelijke beschadiging van het nest; voorwaardelijke opzet.

Vrijstelling, gedragscodes en ontheffing

Provinciale Staten kunnen in een verordening een vrijstelling verlenen van de bovenstaande verboden. Zie paragraaf 2.2 voor de vrijstelling die in deze provincie van toepassing is.

Daarnaast zijn de verboden niet van toepassing op handelingen die men uitvoert in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling of bestendig beheer en onderhoud, wanneer men die handelingen uitvoert conform een goedgekeurde gedragscode. Gedragscodes kunnen daarbij zowel gebruikt worden voor de omgang met de Vogelrichtlijnsoorten, de Habitatrichtlijnsoorten als de andere beschermde soorten. Wel geldt voor de Vogelrichtlijnsoorten en de Habitatrichtlijnsoorten de aanvullende eis dat de handelingen die men uitvoert een wettelijk belang dienen uit de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn. Het gaat dan onder meer om handelingen in het belang van de volksgezondheid, openbare veiligheid of ter bescherming van flora en fauna.

Tot slot kunnen Gedeputeerde Staten, wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat, onder bepaalde voorwaarde een ontheffing verlenen van de verboden. Ook hierbij geldt voor Vogelrichtlijnsoorten en Habitatrichtlijnsoorten dat aan de handelingen die men verricht een wettelijk belang van de Vogelrichtlijn respectievelijk de Habitatrichtlijn ten grondslag dient te liggen.

Bescherming houtopstanden

De bescherming van houtopstanden is geregeld in hoofdstuk 4 van de Wet natuurbescherming. Het is verboden houtopstanden geheel of gedeeltelijk te vellen of te doen vellen, zonder voorafgaande melding bij de provincie. Een houtopstand is hierbij gedefinieerd als een eenheid van bomen of struiken met een oppervlakte van ten minste 1.000 vierkante meter of een rijbeplanting die meer dan 20 bomen omvat. De wet schrijft verder voor dat wanneer een houtopstand geheel of gedeeltelijk is geveld, de grond binnen drie jaar moet worden herbeplant.

Bovenstaande bescherming geldt niet voor alle houtopstanden. De regels zijn niet van toepassing op houtopstanden op erven of in tuinen, op fruitbomen, op windschermen om boomgaarden, op naaldbomen bedoeld om te dienen als kerstbomen, op kweekgoed, op bepaalde beplantingen van wilgen of populieren, op bepaalde beplantingen

bedoeld voor de productie van houtige biomassa en op houtopstanden binnen de, bij besluit van de gemeenteraad, vastgelegde grenzen van de bebouwde kom. Ook voor het dunnen van een houtopstand gelden de regels niet.

De provincie kan regels stellen ten aanzien van de meldingsplicht en de plicht tot herbeplanting. Ook kan de provincie een ontheffing verlenen ten behoeve van herbeplanting op andere grond. Verder kan de provincie ontheffing verlenen en kan de provincie bij verordening vrijstelling verlenen van zowel de meldingsplicht als de plicht tot herbeplanting.

